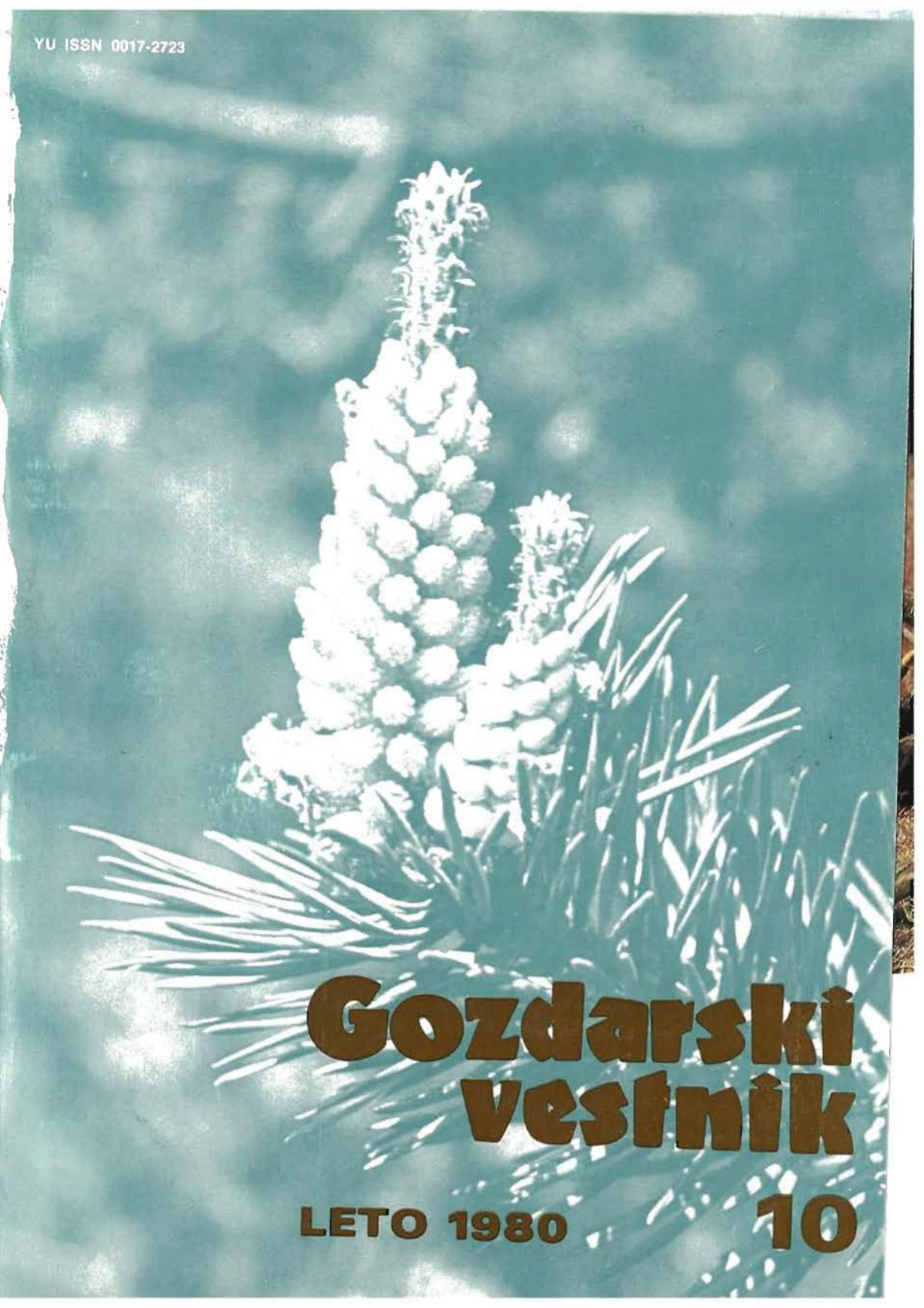

Gozdarski vestnik

LETO 1980

10

Gozdarski vestnik

SLOWENISCHE FORSTZEITSCHRIFT
SLOVENIAN JOURNAL OF FORESTRY

LETO 1980 • LETNIK XXXVIII • ŠTEVILKA 10

p. 409—472

Ljubljana, december 1980

VSEBINA — INHALT — CONTENTS

- Marko Kmecl 409 Pomen komuniciranja v gozdarstvu
Die Bedeutung der gegenseitigen
Verständigung im Forstwesen
The significance of the communi-
cation in forestry
- Mag. Jože Ajdič 422 Pota k uresničevanju organizacije,
ki bi bila prirejena za gospodarjenje
z zasebnimi gozdovi v Mariborskem
gozdnogospodarskem območju
- Dr. Marjan 433 Zaključki seminarja »Problematika
Lipoglavšek pridobivanja lesa v zasebnem sek-
torju«
- Marjana Pavlé 436 Aktualne raziskave — Novosti s pod-
ročja arboricidov v gozdarstvu
- Dr. Marjan 440 Vzroki nesreč pri delu v gozdarstvu
Lipoglavšek
- Lojze Briški 443 Cilj razstave Narava — divjad —
lovstvo
- 444 Nove mednarodne merske enote
- Marko Kmecl 446 Gozdarski in lesarski jubilej Oskarja
Juga
- Tone Svetina 447 Biti zvest naravi, pomeni biti zvest
sebi
- Marko Kmecl 448 Prof. Franjo Sevnik — in memoriam
- 450 Strokovni obiski
- 451 Iz domače in tuje prakse
- 456 Društvene vesti
- 462 Zapis na bukv

Naslovna stran —

Foto: Marjan Šolar — Svečka, ki nikoli ne ugasne

Tisk: ČGP DELO.

Gozdarski vestnik izdaja
Zveza inženirjev in tehnikov
gozdarstva in lesarstva
SR Slovenije

Uredniški svet:

Marjan Trebežnik, predsednik
mgr. Boštjan Anko
Branko Breznik
Janez Černač
Rozka Debevc
Hubert Dolinšek
Viljem Garmuš
dr. Franc Gašperšič
Marjan Hladnik
Marko Kmecl
Vitomil Mikuletič
mrg. Franjo Urleb

Uredniški odbor:

mgr. Boštjan Anko
dr. Janez Božič
Branko Breznik
Marko Kmecl
dr. Amer Krivec
dr. Dušan Minšek
dr. Iztok Winkler

Odgovorni urednik
Editor in chief

Marko Kmecl, dipl. inž. gozd. oec.

Uredništvo in uprava
Editors' address

YU 61000 Ljubljana
Erjavčeva cesta 15

Žiro račun — Cur. acc.
50101-678-48-428

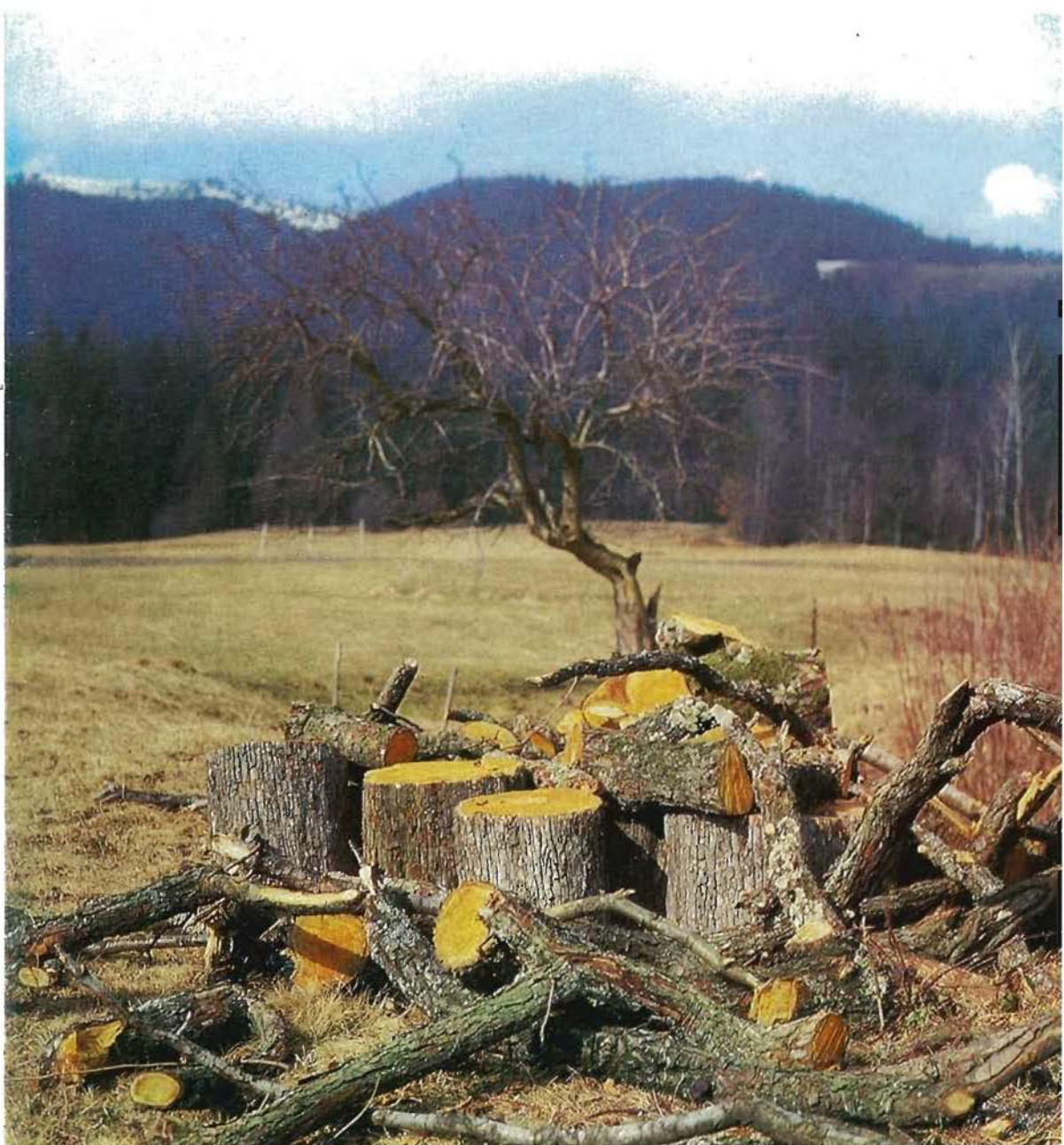
Letno izide 10 števil
10 issues per year

Letna naročnina 180 din
Za ustanove in podjetja 600 din
za študente 100 din in
za inozemstvo 360 din
Subscription 360 din

Ustanoviteljici revije sta Zveza
inženirjev in tehnikov gozdarstva
in lesarstva Slovenije ter Samo-
upravna interesna skupnost za
gozdarstvo Slovenije.

Poleg njiju denarno podpira iz-
hajanje revije tudi Raziskovalna
skupnost Slovenije.

Po mnenju republiškega sekre-
tariata za prosveto in kulturo
(št. 421-1/74 z dne 13. 3. 1974) za
GV ni treba plačati temeljnega
davka od prometa proizvodov.

*Usem bralcem naše revije
želimo veliko sreče in energije
v letu 1981*

POMEN KOMUNICIRANJA V GOZDARSTVU**

Marko K m e c l (Ljubljana)*

K m e c l, M.: Pomen komuniciranja v gozdarstvu. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 10, str. 409—421. V slovenščini s povzetkom v nemščini.

Avtor razčlenjuje osnove komuniciranja, njegove dimenzije in učinke in jih aplikativno prenaša v naše ruralno ali kmečko okolje, kjer se gozdarji intenzivno pojavljajo kot subjekti v sistemu komuniciranja. Kratki napotki o učinkovitem komuniciranju in razčlenitev razvoja komuniciranja v zasebnem sektorju gozdarstva po vojni, so na koncu prispevka.

K m e c l, M.: The significance of the communication in forestry. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 10, pag. 409—421. In Slovene with summary in German.

The author analyzes the fundamentals of the communication, its dimensions and effects transplanting them into the Slovene rural environment where the foresters appear intensively as subjects within the communication system. Short instructions as to the efficient communication and the analysis of the development of the communication in the private section of the forestry during the after-war period are included.

1. Komuniciranje v družbi

1.1. Množično komuniciranje kot sistem

Komuniciranje v družbi lahko delimo na dve osnovni pojavi obliki, in sicer na interpersonalno (medosebno) in množično komuniciranje. O sistemu lahko govorimo le pri množičnem komuniciranju, zato je teorija sistema izdelana le za to obliko komuniciranja. Za nas sta pomembni obe vrsti komuniciranja, saj je ne glede na družbeno razvojno stopnjo interpersonalno komuniciranje v gozdarstvu (kmet-gozdar) še vedno zelo živo in ne moremo trditi, da ga je množično komuniciranje, ki je značilno za višje razvojne družbene oblike, izpodrinilo in zamenjalo. Pri tem mislimo na najbolj pogostne oblike množičnega komuniciranja, kot so sestanki, radio, tv, objave, tisk, samoupravna organiziranost itd.

Z družbenega vidika je množično komuniciranje še posebej pomembno, saj je od njegovega delovanja v največji meri odvisno delovanje celotnega družbenega sistema oz. organizma; to velja zlasti za samoupravno družbo, kjer pričakujemo od človeka-subjekta, da bo tvorno sodeloval v tem sistemu. Ne bo odveč pogledati nekaj tistih značilnosti množičnega komuniciranja, ki mu dajejo značaj sistema.

To je proces, v katerem sodelujejo večje skupine ljudi. Da bi lahko velikim skupinam ljudi na širokem območju hkrati posredovali sporočila, rabimo posebno

* M. K., dipl. inž. gozd., oec., Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, Večna pot 2, 61000 Ljubljana, YU.

** V podobni obliki je avtor predstavil obravnavano temo na gozdarskem posvetovanju aprila 1980 v Mariboru.

zahtevna tehnična sredstva. Viri informacij so po vsem svetu; zajemajo pa področja dogajanj, dejavnosti in spoznanj, česar ne zasledimo pri drugih oblikah komuniciranja.

Pri taki vrsti komuniciranja sodelujejo tudi večje skupine ljudi različnih usposobljenosti, ki zbirajo, pripravljajo in prirejajo informacije.

Te skupine ljudi so zbrane v institucijah, ki so običajno tesno povezane z družbeno strukturo oz. sistemom. Ta povezanost je praviloma trdnejša kot pri drugih vrstah komuniciranja.

Lahko torej zaključimo, da gre pri množičnem komuniciranju za celoto, ki je sicer sestavljena iz množice elementov, katerih medsebojni odnosi so zelo zapleteni in v katerih poročila nenehno krožijo. Po Maletzkeju je to zapleten dinamični sistem odvisnosti in medsebojne odvisnosti relevantnih faktorjev.

Za nas gozdarje je pomembno, da poznamo ta sistem, ker vemo, da zamenjuje interpersonalno komuniciranje. Če ga bomo poznali in uporabljali z vsemi njegovimi lastnostmi in posebnostmi, tedaj lahko pričakujemo, da v naših stikih s kmeti-gozdnimi proizvajalci ne bo izvennormnih konfliktov, ki nastajajo ob tradicionalnih (neučinkovitih) oblikah komuniciranja. Pri tem je važno tudi spoznanje o dialektični nujnosti takšne kompenzacije, zato tudi poziv na pripravljenost oz. k nujnosti spoznavanja kompleksa množičnega komuniciranja.

1.2. Nekatera sociološka razmerja v prostoru in času

V teku družbenega razvoja se ohranjajo določene konstante, obenem pa prihaja do spreminjajočih razmerij v prostoru teritorialno družbenih sistemov. Fizična distanca med dvema točkama v prostoru se ne spreminja glede na stopnjo razvoja. Izboljšanje tehnologije, transporta in telekomunikacij pa bistveno zmanjšuje ustrezní čas in stroške, ki so potrebni za premagovanje te distance. V ta pospešeni medij sodi v ruralnih sredinah v dobršni meri tudi organizacija gozdarske službe. To je tako imenovani pojem časovno-stroškovne distance. Ta pojem lahko obravnavamo tudi kot oviro, ki jo je treba premagati, da bi omogočili izmenjavo dobrin, idej, informacij med dvema točkama v prostoru.

Toda prostor kot ovira družbenih akcij postaja manj in manj pomemben. Z višjo razvojno stopnjo je njegova vloga vse manjša. Ali če obrnemo: medtem ko je podatek o lokaciji (npr. podatek o stalnem prebivališču neke osebe) na nizki stopnji družbenega razvoja omogočal, da smo lahko predvideli tudi nekatere druge značilnosti obravnavane osebe, pa ta podatek v visoko razvitem družbenem okolju izgublja to vrednost, jo celo lahko izgubi, ker ne more jamčiti, da je obravnavana oseba zares na dani lokaciji. Na osnovi tega lahko predvidevamo, da bo v bodoče (z družbenim razvojem) tako lokalni kot nacionalni nivo družbene organizacije dosti bolj ohlapen, okrepili pa se bosta vloga posameznika in organizacija globalne družbe. Popolnoma analogen primer imamo v organizaciji gozdarstva. Medtem ko je organizacija gozdne proizvodnje v preteklosti slonela na dnevnem splošnem kontaktu gozdarjev s kmeti, opravljajo na višji razvojni stopnji to nalogo samoupravni organi na TOK pa tudi sama organizacija gozdne proizvodnje v zasebnem sektorju. Gozdar se sestaja z lastnikom gozda le občasno, delo teče samodejno prek samouprave in poslovne organiziranosti, ki je rezultat višje razvojne stopnje družbe in gozdarstva.

1.3. Časovna dimenzija svobode

Tehnološki razvoj oz. spremembe na splošno vplivajo na razsežnost svobode v prostoru pa tudi v času. Obstaja razmerje med dogajanjem v prostoru in času.

Čim bolj odprta je teritorialna enota (recimo mesto) ali čim večje je območje integrirane raznovrstnosti tem več novih različnosti se pojavlja v določeni časovni enoti, širši je razpon novih izbir, alternativ, večja je »gostota dogajanja« in večje je število odločitev, ki jih mora ali jih lahko sprejme človek v takšni enoti v določenem časovnem obdobju.

V tipičnem primeru zaprte teritorialne enote s tradicionalnim prebivalstvom, s prevladovanjem podobnosti in ponavljajočega se obnašanja, je malo potrebe

pa tudi možnosti za svobodno odločanje posameznikov. Ker se cele generacije soočajo vedno z istimi situacijami v njihovi življenjski dobi, skorajda ni potrebe po novih rešitvah za stare probleme. Rešitve so že dane in so izven posameznika in se kot navade, kultura in tradicija prenašajo na člane naslednjih generacij. Takšen tipično zaprt prostor je naše podeželje in z njim naši gozdni posestniki. Zaradi prostorske zaprtosti tega prostora (večje distance do sosedov, šole, zadruga, cerkve itd.) je tudi kulturno, duhovno in tehnološko omejen z nizkim koeficientom različnosti. Dogodki so sorazmerno redki. Sem in tja je potrebno kaj svobodno odločiti, vse teče in se dogaja na osnovi izkušenj in izročil v stilu »tako je pa že naš ata delal«; delali so tisto, kar je bilo razglašeno pred cerkvijo ali v njej. Skratka, gre za omejeno osebnostno integriteto. Toda s prodorom kulture in tehnologije v ta prostor se tudi tu zadeve hitro spreminjajo.

Z večjo mobilnostjo v fizičnem in družbenem prostoru, znotraj in preko meja tradicionalnih skupnosti, se posamezniki soočajo s prej neznanimi problemi in situacijami (primer: kmet se v družbenem in samoupravnem življenju srečuje z zanj novimi stvarmi). Čim višja je intenzivnost tehnološkega spreminjanja tem pogostejše so situacije, ko se posameznik ne more več opirati na prejšnje norme, in položaj ga sili, da se odloči za eno od možnih izbir. To ga vzpodbuja, da opredeli svoje lastne kriterije in svojo identiteto. Čim bolj odprt ali čim večji je ta prostor (sistem) tem daljša je časovna perspektiva, ki jo človek lahko obvlada.

Oboje, razširitev časovne dimenzije pa tudi večja »gostota dogajanja« v časovni enoti, razširjata število možnosti in razpon svobodne izbire.

Pojavlja se tudi tendenca, da postanejo odločitve, ki so bile na nižji razvojni stopnji praviloma enkratne, sedaj variabilne. Kmet je npr. ostal na kmetiji (to je kraju rojstva) vse življenje, težko se je preselil. Tudi poklicna fleksibilnost je na višji razvojni stopnji večja. Kmet, kovač, natakarič se mimogrede prekvalificirajo v industrijskega delavca, v avtoličarja ali v administratorko. Tudi članstvo v eni ali drugi politični stranki, dalje svetovni nazor, pripadnost religiji bodo predstavljale prevelike omejitve za posameznika. Poskušal bo torej delovati preko teh ozkih omejitev. Človek ne bo npr. več pristajal na to, da bo vsaka štiri leta volil svoje predstavnike, hotel bo delovati in odločati sam. Takšni kategoriji sta tudi črna sečnja in črna prodaja lesa. Predpisan posek in točno določena prodaja, cena in še kaj ga omejujejo tudi v njegovi identiteti in ne le pri denarnici. Poskuša delovati mimo teh strogo omejujočih faktorjev, išče lastne rešitve in v mnogo bolj odprtem prostoru ima izbire dovolj. Popolnoma v skladu s takšno psihosocialno analizo je pojav, da so se črne sočnje in »šverc« prodaje zelo razširile z razvojem samoupravnega sistema v zasebnem sektorju pred kakimi 15-letji, saj ta sistem intenzivno vzpodbuja k integralni uveljavitvi osebnosti, zlasti še k uveljavitvi osnovnega proizvajalca-kmeta.

S tem v zvezi je zelo zanimivo novo sociološko spoznanje, da enkrat pridobljene izkušnje in znanje ni mogoče šteti več za trajne, nesporne in relevantne za vselej. Človek bo spoznal, da je vsakokratno znanje le kratkotrajno oz. le delček v verigi pridobivanja novih znanj, zato ga tudi ne bo več vsiljeval za vsako ceno, niti ne bo vztrajal na daljše časovno obdobje, kadar ga bo posredoval drugim. Starost kot simbol znanja in izkušnje postaja vedno manj pomembna. Čim večja je hitrost spreminjanja tem manj relevantne (trajne) so konkretne rešitve. Socialna distanca med starostnimi skupinami se kot posledica tega zmanjšuje, zato se zmanjšuje utesnjujoči pritisk starejših na mlajšo generacijo. Primerov o teh socioloških procesih je v ruralnih sredinah, ki jih obravnavamo, nešteto in jih vsak gozdar dobro pozna in čuti.

Dodajmo naj samo še to, da trči visoka tehnološka dinamika tudi na tradicionalne absolutistične vrednote in norme obnašanja. Pustimo ob strani obnašanje na javnih mestih, na ulici, v lokalu, v uradu in drugod, tudi pri kmečkem prebivalstvu so se te navade občutno spremenile. Prejšnjega »gospoda« je zamenjal enakopravnejši tovariš, logar ali pa kar ime in priimek. Obvezno malico ob obisku na kmetiji je zamenjal sprejem na vratih (»po meščansko«), uslužnost in solidarnost do sosedov je dopolnila blagovna ali denarna satisfakcija.

1.4. Konflikti in sankcije

Pojavljanje številnih alternacij (možnost izbiranja pri odločitvah) tako v prostoru kot v času zmanjšuje ranljivost posameznika v odnosu do njegove lokalne skupnosti (pri nas je to lahko tudi pojem t. im. »gozdne«, kar naj bi pomenilo temeljno organizacijo kooperantov), do institucij pa tudi oseb. Čim bolj razširjen je razpon alternativ tem manj ostre so negativne sankcije, ki nastopajo kot odgovor na njegovo neželjeno obnašanje. Tipičen primer je spet črna sečnja, za katero je z razvojem (ali širjenjem prostora) vse manj sankcij in vse manj ostre so.

Do konfliktov prihaja torej predvsem v prostoru s stalnim oz. negibljivim prebivalstvom, kjer je možnost gibljivosti tudi za posameznika omejena. Večja mobilnost torej zmanjšuje intenzivnost sankcij. Človek je povezan z raznimi sredinami družbenega življenja in z množico posameznikov, kar zmanjšuje njegovo navezanost in odvisnost od določene skupine. Posameznik, ki se je v takšnih

razmerah zapletel v konflikt, ne reagira več tako zelo osebno in prizadeto; ima skupine ljudi, ki bodo v konfliktu na njegovi strani. Te konfliktna teorije se potrjujejo tudi s prakso v času, ki ga poznamo. Krvnih osvet ni več, tudi sodnih usmrtitev praviloma ni več. Vedno več pa je drobnih prekrškov in kazni so vedno milejše. Še pred 10 leti so na primer v Iranu odsekali roko tistemu, ki je posekal neodkazano drevo. Danes pri takšnih prekrških mižimo vsak dan.

Opisani proces nakazuje, da bo svoboda posameznikov vedno širša in da bo ta vedno bolj podobna svobodi skupnosti, oz. da se bodo interesi posameznika izenačili z interesi skupnosti. Povečano število alternativ na osnovi višje razvojne stopnje proizvodnih sil vodi do zmanjševanja normativnih omejitev in v veliki meri zmanjšuje strah pred konflikti in sankcijami. To je za gozdarje zelo pomembna ugotovitev. Pri vsakodnevnem delu imajo namreč veliko opraviti s konflikti in tudi s sankcijami. Vedno smo obžalovali, da nimamo več prave možnosti za kaznovanje, da bi ustražovali prekupčevalce, da bi lahko zaplombirali žago. Ta proces razvodenenja konfliktov in tudi sankcij je pri nas še posebej očiten. Nikdar po vojni se še ni zgodilo, da bi se ta sociološka kategorija zasukala in se razvijala v smer, ki smo si jo in si jo še želimo. Torej je veliko smotrnejše, da to dejstvo sociološke znanosti upoštevamo ter našo ravnanje v takšnih slučajih racionaliziramo, kar pomeni, da jih kompenziramo s kvalitetnejšimi in ustrežnejšimi komunikacijskimi prijemi.

2. Komuniciranje kot osnovni socialni proces

Definicija (ena izmed mnogih): komuniciranje je prenašanje informacij, idej, občutkov, spoznanj itd. z uporabo simbolov, besed, števil, risb itd. Dejanje ali proces prenosa ponavadi imenujemo komuniciranje.

Komuniciranje zajema množico simbolov, znakov. Kadarkoli ljudje stopajo v interakcijo, komunicirajo. Kadar ljudje drug drugega nadzorujejo, to počno predvsem s pomočjo komuniciranja. Komuniciranje je torej tudi v gozdarstvu vedno igralo (tudi danes) izredno pomembno vlogo, še zlasti, ker je bila dolgo časa vsebina komunikacij nadzorovanje, naročanje, ukazovanje itd.

Čeprav pojem komuniciranja zelo pogosto uporabljamo, še vedno ni popolnega soglasja v definiciji njegovih vsebinskih razsežnosti. Nekateri dokazujejo, da ni komuniciranja, če ni učinka pri prejemniku (zelo pavšalna ugotovitev! Primer: trditev, da ni komuniciranja, če smo kmeta prepričevali 4-krat, da naj pravočasno poseka kostanjeve drogove, on pa tega ne stori, ne vzdrži takšne definicije). Miller pa zagotavlja, da se mora proučevanje komuniciranja osredotočiti le na tiste razmere, ko vir pošilja prejemniku sporočilo z zavestnim hotenjem, da bi vplival na njegovo hotenje.

Za nas ni pomembna perfektnost definicije; iz teh poskusov pa približno vemo za kaj gre.

2.1. Elementi komuniciranja

V procesu komuniciranja so pomembni naslednji elementi:

- jezik,
- simboli,
- pošiljatelj-prejemnik,
- sporočilo,
- kanali komuniciranja,
- motnje,
- komunikacijska mreža.

2.1.1. Jezik

Za jezik je že Engels poudarjal, da je osnovna človekova značilnost, ki ga ločuje od preostalega živega sveta. Jezik je posledica stikov med ljudmi, predvsem stikov, ki nastajajo med delovnimi aktivnostmi, sestavljen pa je iz simboličnih pomenov, ki rabijo kot viri stimuliranja in kot posredniki odgovorov. V komuniciranju pa opravlja naslednje tri funkcije:

1. Je osnovno sredstvo komuniciranja.
2. Odseva kulturo posameznika in s tem kulturo družbe, hkrati pa omogoča oblikovanje osebnosti in kulture, ima torej dialektični učinek.
3. Omogoča razvoj in prenašanje kulture, kontinuiteto družb, kakor tudi kontrolo vseh oblik družbenega življenja.

2.1.2. Simboli

Simboli so osnovni elementi vseh komunikacijskih procesov in sistemov. Simboli so lahko verbalni (beseda, črka) ali reprezentativni (različne oznake, znaki DO, zastave itd.).

2.1.3. Pošiljatelj-prejemnik

Akterji komunikacijskega procesa so pošiljatelj in prejemnik sporočila. Torej gre za: kdo in komu. Za nastanek komuniciranja sta potrebna najmanj dva; sporočilo mora biti torej odposlano in sprejeto.

2.1.4. Sporočilo, kanali, motnje, mreža

Sporočilo potuje po kanalu; tu gre za vrsto materialno-energetske enote, ki jo imenujemo medij. Najpomembnejši so množični ali mas-mediji. S temi najpogosteje označujemo tehnična sredstva, s pomočjo katerih poteka množično komuniciranje. To so lahko tiskani mediji (časniki, revije, knjige, brošure, okrožnice, oglasne deske, letaki in lepaki), ki delujejo na čutilo vida. Elektronski medij, kot radijski programi, filmi, video posnetki, delujejo na čutila sluha in vida.

Kvaliteta teh medijev je zelo različna glede na uporabnike (komunikatorje in komunikante). Škoda, da v gozdarstvu nimamo ustreznih študij o najprimernejšem mediju komuniciranja, kar bi bilo nujno zlasti v zasebnem sektorju. Zdi se, da so v teh proučevanjih prišli še najdlje trgovci oz. poklicni propagandisti, ki se jim ta študij očitno izplača.

2.2. Oblike komuniciranja

Najvažnejše so:

- intrapersonalno komuniciranje,
- interpersonalno-medosebno komuniciranje,
- politično komuniciranje.

2.2.1. Intrapersonalno komuniciranje

Intrapersonalno komuniciranje je komunikacijska transakcija, ki poteka v posamezniku, je enostavno pogovor s samim seboj. To je normalen pojav in je navadno predhodnik ostalim oblikam komuniciranja. V tem primeru ima vsebina, ki jo človek pove drugim, enak pomen za njega samega kot za druge. Ta oblika je značilna zlasti za intelektualce pa tudi ljudi, ki živijo in delajo fizično osamljeni. Mednje pa sodijo tudi gozdarji in kmetje. Vendar, če je za prve značilno intrapersonalno komuniciranje kot preliv k ostalim oblikam, pa ostane pri kmetih in gozdarjih često le pri intrapersonalnem pogovoru. To seveda ne izboljšuje in

ne zbistri medčloveških odnosov, temveč jih praviloma celo slabša, saj gre večinoma za miselno omejene, samosvoje, egoistične, nepreverjene, nesocialne in netolerantne zaključke. Socioološki vidik organiziranosti gozdarstva bi zato moral upoštevati to posebnost, ker je od nje včasih kar življenjsko odvisna poslovna uspešnost gozdarjev v zasebnem sektorju. Nujno bi bilo treba proučiti, kako zamenjati intrapersonalno komuniciranje z drugimi oblikami, kot npr. z interpersonalnim (čeprav je tudi ta oblika pogojena z razmeroma nizko proizvodno razvojno stopnjo).

2.2.2. Interpersonalno komuniciranje

Interpersonalno komuniciranje je neposredno komuniciranje med dvema oseba ali več osebami v razmerah fizične bližine in z možnostjo uporabljanja vseh čutil ter ob neposrednem prvovrstnem vplivu (Džinić). Howland označuje interpersonalno komuniciranje kot situacijo interakcije, v kateri prva oseba (komunikator) prenaša stimulanse (ponavadi verbalne simbole) zato, da bi vplivala na vedenje drugih oseb (komunikantov) v neposrednem stiku.

2.2.3. Politično komuniciranje

Politično komuniciranje je družbeno najpomembnejša oblika komuniciranja. Le-ta ima potencialni vpliv na politične razmere, na delovanje političnih institucij ali na politične procese.

2.3. Organizacijski sistem komuniciranja v združenem delu

Ustava SFRJ, ustave socialističnih republik in pokrajin iz leta 1974 ter zakon o združenem delu iz leta 1976 so izoblikovali novo revolucionarno podlago celotne družbene organizacije pri nas. Osrednje mesto v tej organizaciji imajo oblike združevanja dela, saj iz dela (ne pa iz lastnine) izhajajo vse človekove pravice in dolžnosti, pa tudi njegov družbeni položaj. Le na tej podlagi je možen dominanten položaj delavskega razreda in je možno zagotoviti uresničitev njegovih zgodovinskih interesov. Na tej osnovi uveljavljamo pri nas različne oblike združevanja dela in sredstev, ki razvijajo lastne komunikacijske sisteme ter se komunikacijsko povezujejo med seboj in z okoljem.

Celotni sistem združevanja dela temelji na temeljni organizaciji združenega dela, ki je eden od dveh temeljnih elementov celotnega družbenoekonomskega in političnega sistema (drugi element je krajevna skupnost).

Komuniciranje v temeljni organizaciji (tudi v TOK) se v prvi vrsti razvija interpersonalno. Samoupravljanje teži v načelu k neposrednosti, kar velja tudi za operativno upravljanje (vodenje). S tega stališča je temeljna organizacija optimalen okvir za prostorsko in socialno integriranost. Eden izmed zakonskih in ustavnih pogojev za konstituiranje v temeljni organizaciji je tudi tolikšno število in takšna razporeditev ljudi v prostoru, ki omogoča uresničevanje vloge in pristojnosti temeljne samoupravne enote. Očitno je torej, da mora na tej ravni združevanja dela prevladovati interpersonalno in medskupinsko komuniciranje. Tudi zagotavljanje informacijske podlage tega komuniciranja mora temeljiti na neposrednem ustnem obveščanju in pojasnjevanju, medtem ko naj bi komuniciranje v pisni obliki uporabljali le, če gre za kazalce izražene v številkah ali za posebno pomembne in zapletene vsebine.

Organizacijsko poteka komuniciranje v temeljni organizaciji prek sistema operativnega vodenja, vendar moramo vedno upoštevati, da v tem sistemu ne krožijo tiste informacije, ki so značilnost sistema samoupravnega komuniciranja (razen če gre za uresničevanje že sprejetih samoupravnih odločitev).

Prvi korak v komunikacijskem povezovanju združenega dela je temeljna organizacija. Poleg krajevne skupnosti je ta, kot smo že ugotovili, druga izhodiščna točka pri konstituiranju delegatskega sistema. Pri povezovanju družbenega dela pošilja temeljna organizacija svoje delegate v organe upravljanja na višjih ravneh. Te povezave imajo dvojno vlogo: po njih krožijo informacije v obeh smereh in prek njih se uresničuje skupno odločanje.

Jasno je, da se na tej ravni združevanja razvijajo zapleteni in občutljivi komunikacijski odnosi. Ti odnosi ne morejo biti uspešni brez ustreznega sistema informiranja. Tak sistem mora pomeniti določeno nadstavbo.

3. Spretnost komuniciranja

3.1. Splošni elementi veščine komuniciranja

Znano je, da ima veščina komuniciranja zelo dolgo tradicijo. Njene osnove so razvili že antični filozofi-govorniki (Aristotel, Ciceron).

Poznamo različne tipe sporočil. Najpogostejši tip sporočila je tisti, s katerim izražamo notranja stanja, prepričanja, prijetnost ali neprijetnost. Na takšno sporočilo ponavadi ne pričakujemo odgovora. Drugi tip sporočila, pri katerem je govornik hkrati posrednik, sporoča sprejemniku tisto, česar sam ne bi opazil. Pri tretjem tipu sporočil pa gre za občevarje, ko pričakujemo bodoče ravnanje sprejemnika oz. ko sprejemnika spodbujamo k določenemu vedenju.

Ne glede na tip pa je lahko sporočilo pisмено ali ustno. Obe vrsti imata svoje zakonitosti, ki jih moramo spoštovati, če hočemo, da bo komuniciranje uspešno; vendar na to žal premalo pazimo. Tako denimo v mnogih naših televizijskih oddajah ali v poročilih oddajnih postaj delovnih organizacij pogosto slišimo namesto jezika, ki ga uporabljamo v govoru, jezik, ki je značilen za izražanje v pisni obliki. Tu je le spremenjen v zvočni jezik. Ne upoštevajo torej razlik med zapisano in izgovorjeno besedo, ki pa so nedvomno pomembne. Razlike se kažejo najprej pri hitrosti prenašanja sporočila. Hitrost branja je namreč veliko večja od hitrosti sprejemanja ustnega sporočila ali od oddajanja ustnega sporočila. (V minuti lahko izgovorimo v poprečju 100 besed, v minuti običajnega branja dojamemo okoli 250 besed, pri hitrejšem branju pa celo 600.)

Kadar gre za večje število prejemnikov, je v načelu racionalnejša in ekonomičnejša uporaba pisмениh sporočil, medtem ko je ustno sporočilo primernejše za manjše število prejemnikov. Pomembnejše pa je, da pri ustnih sporočilih obstaja možnost neposredne povratne zveze, kar sicer ne velja za pismena sporočila. Kadar si prizadevamo doseči neposredno reagiranje, bomo vedno uporabljali ustni način, saj so pismena sporočila v tem primeru že po svoji naravi manj učinkovita.

Izbira načina sporočanja je pomembno vprašanje strategije informiranja in komuniciranja, pri čemer je vselej pomembno upoštevanje značilnosti konkretnega sporočila.

Vselej se moramo zavedati, da dober govornik ni nujno tudi dober pisec, prav tako tudi ni nujno, da je dobro napisano besedilo primerno za ustno posredovanje. Ti dve aktivnosti nista identični. Dober govornik mora biti občutljiv za povratni vpliv oz. za reagiranje avditorija, mora biti kar najbolj prilagodljiv konkretnim razmeram, imeti mora tudi določene fizične lastnosti (prijeten glas in videz, dobro dikcijo itd.). Govor pripravimo drugače kot pisмено sporočilo. O pomenu teh vprašanj opozarja podatek, da je 75 % naših vsakodnevnih komunikacij govornih in le 25 % pisмениh. *Zato ni logično, da posvečamo veliko več pozornosti drugim komunikacijskim aktivnostim kot govornim.*

3.2. Kaj je psiholingvistika

(Po Džiniču)

Teorija informacij nas opozarja, da morata pošiljalec in sprejemnik sporočil uporabljati isto kodo in podoben način šifriranja ter dešifriranja, da bi bilo komuniciranje sploh možno. Iz teh problemov se je v zadnjih 20 letih razvila

psiholingvistika kot nova znanstvena disciplina. Jezik je najpogotneje ločil človeka od živali, zato lahko iz jezika tudi največ izvemo o človeku.

Komuniciranje je kot človeška aktivnost izpostavljeno dvema nevarnostima: možnosti, da si poslušalci napačno razlagajo ustna sporočila, in možnosti, da pošiljatelj sporočila slabo interpretira podatke, kar pomeni, da lahko pride do napačne razlage sporočila na obeh straneh komunikacijske verige. Tovrstni nesporazumi lahko nastanejo zavoljo različnih vzrokov: zamenjave besed ali predmetov, abstraktnih pojmov in konkretnega, dejstev in mnenj itd. Vzrok za to je

lahko tudi uporaba bipolarne logike (črno-belo), identificiranje podatkov po občutku in z razumom, zloraba besed, pomanjkanje sposobnosti poslušanja, nepoznavanje življenjskih razmer in kulture tistih, na katere se obračamo, pomanjkanje iskrenosti itd.

Za večino komuniciranja je nujno proučevanje in poznavanje vseh možnosti izražanja. Pri govornih komunikacijah nam pogled, nasmeh, gib, drža telesa in podobno daje obvestila in razlaga sporočilo. Brezizrazen obraz in t. i. objektivnost pri branju besedila, ki ima emocionalne elemente, nista skladna z naravo sporočila. Celotno vedenje pri interpretaciji teksta »obarva« sporočilo in prispeva k njegovi vsebini ter učinkovitosti. Očitno je torej, da sta sposobnost komuniciranja in zlasti uporaba jezikovnih simbolov, predvsem sposobnost njihovega organiziranja in prilagajanja različnim življenjskim razmeram, odvisni od posebnih sposobnosti človeka, ki jih je mogoče, pa tudi potrebno, razvijati s samoobvladovanjem in z učenjem.

Kakšno naj bo torej pravilno sestavljeno ustno sporočilo? Predvsem moramo paziti, da je sporočilo prilagojeno poslušalcem, da je vsebina primerna in prilagojena njihovi organizaciji.

Pomembno je naslednje: dobro govorimo lahko samo o stvareh, s katerimi smo emocionalno povezani in ki jih razumemo; le v tem primeru se razvija ustvarjalno mišljenje. Redki so govorniki, ki lahko enako dobro prenesejo katerokoli temo na katerikoli avditorij. Pri govorništvu je pomembno poznati še občinstvo, se izogibati odvečnim besedam. Jasnost je odvisna tudi od slovnične pravilnosti. Kadar govornika ne razumemo, je lahko torej cela vrsta vzrokov. Eno je gotovo, tisti, ki ga ne razumemo, naj ne govori, ker je to gola izguba časa. Karikaturna primerjava bi lahko bila naslednja: nekdo bi rad sproti prevajal iz angleščine v slovenščino, pa se je angleščine naučil z blagovno embalažo. Za prevajanje je treba angleščino enostavno znati, torej se jo prej naučiti. Podobno je z govorništvom.

3.3. Elementi teorije informacij

Zelo pomemben element komuniciranja je informacija.

Obseg

Teorija informacij je sestavni del kibernetike, kar pa nas v tem primeru ne bo zanimalo. Nekateri strokovnjaki so razvili matematično teorijo komuniciranja. Na to idejo jih je pripeljalo spoznanje, da gre za univerzalne oblike mehanizmov pri prenašanju sporočil in je zato v bistvu neintuitivna, torej kot sistem matematično izrazna.

Osnovni del teorije je sama informacija. Ustaljeni pomen tega pojma je spoznanje nečesa, česar prej nismo vedeli.

Prenos informacij

Prenos informacij je najbistvenejši del v množičnem komuniciranju oz. najpomembnejši del njenega kibernetičnega vidika. Zakaj najpomembnejši, vidimo iz njegove sheme, ki jo sestavljajo:

- vir informacije,
- kanal za prenos in
- sprejemališče informacije.

Informacija je na poti od vira do sprejemališča izpostavljena šumom oz. motnjam, ki povzročajo deformacijo sporočila; od kvalitete zvez je odvisno,

kakšne bodo te motnje, in koliko jih bo. Do pretoka informacij pa sploh ne more priti, če ni razlike v ravni informiranosti med virom in prejemnikom. Pri tem se običajno neopredeljenost prejemnika zmanjšuje do točke, ko prvotna razlika izgine.

Količina informacije

Količina je odvisna od števila alternativ (če sporočilo ponavljamo, je količina 0) in od njihove verjetnosti. Sporočilo je bolj informativno, če je nepričakovano in manj verjetno. Zaradi tega matematični izraz za količino upošteva dve prvini: število možnih alternativ in verjetnost njihovega ponavljanja. Vsako omejevanje izbire (alternativ) zmanjšuje količino informacij. In še nekaj praktičnega: pomembno je, da v človeškem govoru vedno ostajajo določene omejitve pri izbiri besed in njihovem zaporedju, tako ni nikoli izpolnjen pogoj maksimalne informacije. To priporočilo ni samo pogoj dobrega diplomatskega jezika, temveč tudi jezika lepega vedenja. Tega pa ne smemo mešati s poštenostjo, odkritosrčnostjo in podobno. Kajti omejitve ne izključuje drugih dobrih človeških lastnosti, ki so prvi pogoj tudi za uspešno delo s sicer nezaupljivimi prebivalci ruralnih sredin.

4. Dojemljivost kmetov za nove ideje

Dojemljivost ljudi za nove ideje je situacijsko determinirana. To nas obvezuje, da analiziramo sestavine te situacije oziroma značilnosti življenjskega okolja kmeta, da bi lahko pojasnili, zakaj je morebiti manj dozeten za nove ideje kot druge kategorije prebivalcev. Z značilnostmi okolja bomo poskušali pojasniti njegovo previdnost, počasnost, rezerviranost in nezaupljivost do idej in stvari, ki prihajajo od zunaj.

Če kmetje počasneje prevzemajo novosti kot drugi prebivalci, so za to razlogi, ki izhajajo iz njihovih življenjskih razmer in okolja. Gre za tradicionalen način življenja kmečkega prebivalstva, ki je na sploh manj dinamičen: v njem so bili kmetje izpostavljeni manjšemu številu stimulansov in so črpali ideje v glavnem od svojih bližnjih (sorodnikov in znancev), ki so imeli v preteklosti opravka z istimi stvarmi v skoraj enakih situacijah. *Posledica tega je, da je kmetovanje še vedno bolj ali manj način življenja kot pa posebna vrsta poklicnega dela.*

Ločnica med lastnim, domačim, torej znanim, in neznanim, nevarnim in odmaknjenim je dosti bolj čvrsta kot pri ljudeh, ki živijo v mestnem okolju. Množično komuniciranje prebija to ločnico, toda počasi.

Če so kmetje manj dozetni za novosti, ki prodirajo na podeželje, to torej ni posledica nekih lastnosti, ki bi jim bile dane že ob rojstvu. Gre bolj za življenjsko oblikovan odnos do širšega sveta, ki potem tudi samostojno deluje kot filter ob prevzemanju novih informacij in družbenih vrednot (Mlinar).

Kateri so za kmete glavni viri informacij kaže posebna raziskava, ki so jo izvedli na Slovenskem in v kateri so kmetje odgovarjali, od kod dobijo največ kmetijskih informacij.

Od staršev in sorodnikov	40 %
Iz kmetijskih oddaj na radiu	39 %
Iz Kmečkega glasu	33 %
Od sosedov	26 %
Od zadruge	14 %
Iz šole	3 %
Iz TV	2 %
Iz kmetijskih tečajev	2 %

(Po Mlinarju)

Najbolj zaprepaščajo zadnji trije viri. Zadruge, šole, tv in drugi »sodobni« mediji komuniciranja so iz raznih vzrokov odpovedali.

Ob izredni dinamiki razvoja znanosti in tehnike razkrivamo napako v obliki komuniciranja, ki je lahko že sama po sebi vzrok za stagnacijo kmetijstva. Če so starši in sorodniki glavni vir znanja, to pomeni, da še vnaprej vzdržujemo kmetovanje kot način življenja in ne kot posebno obliko poklicnega dela; s tem zanikamo vrednost strokovnega dela v kmetijstvu in se odrekamo napredku.

5. Oris nekaterih sredstev in oblik komuniciranja v zasebnem sektorju v povojnem obdobju

Za domala vse povojno obdobje, zlasti pa nekako do 1965. leta, je za naše kmečko gozdarstvo značilno izredno skrženo komuniciranje tako po prostoru, obliki in vsebini. Razmere obvezne oddaje niso dopuščale veliko alternacij. Komuniciranje je bilo intrapersonalno, ne da bi dopuščalo povratnih zvez, skratka enosmerno. Gozdna milica, frontne brigade, aktivisti, ki so zbirali obveznosti pri kmetu (obvezna oddaja), odloki, odločbe in povelja, so predstavljali strukturo oblasti in osnovni verbalni sistem ter obliko komuniciranja. Takšen sistem je nekako ustrezal razvojni stopnji in izjemnim političnim in gospodarskim razmeram. V mentalno ali komunikacijsko zoženem ruralnem prostoru je uspeval, toda intuitivnost množic je stagnirala oziroma je bila blokirana. Uslužbenci so dobivali dekrete, kmetje odločbe; vsi procesi odločanja so tekli »od zgoraj navzdol«, kar je danes značilno za vzhodno evropske centralno-planske gospodarske sisteme.

Z ustanovitvijo zadrug in pozneje poslovnih zvez se v gozdarstvu sistem komuniciranja ni bistveno spremenil. Spomnimo se samo akcije t. i. pogodb, s katerimi so zasebni lastniki gozdov izročali svoje gozdove v gospodarjenje gozdnim gospodarstvom. S pogodbami, s katerimi smo hodili od kmeta do kmeta, smo izsiljevali »prostovoljni« pristop. Interpersonalna oblika je bila potrebna zaradi učinka. Saj nismo ponujali alternacij, izbira je bila le ena. Takšnim ciljem pa je ustrezala le ta oblika komuniciranja. Resnici na ljubo je treba priznati, da kakršenkoli množični komunikacijski sistem na tedanji razvojni stopnji ne bi uspel. Primer: v neki afriški državi so uvozili filme, da bi prosvetili domorodce, toda niso imeli elektrike. Zato so filmi še vrsto let ležali v državnem arhivu. V komunikacijskem sistemu gre torej za interakcijski učinek spleta socialnih in drugih družbenih elementov, ki pogojujejo uspešnost posameznih komunikacijskih oblik in sistemov.

Bistveno so se razmere spremenile po letu 1965, ko so prišli zasebni gozdovi v skupno gospodarjenje po gozdnih gospodarstvih. Kmetje so se vključili v samoupravni sistem gozdnih gospodarstev, kar je prineslo določeno razširitev njihovega miselnega in komunikacijskega prostora, seveda postopoma in počasi. Tudi naloge gozdnega gospodarstva so se spreminjale, postajale so bogatejše in funkcionalnejše. Ker so bili kmetje vključeni (prek predstavnikov) v sistem gospodarjenja, postajajo ti vplivi interakcijski, torej dialektični. Ta proces pa ni prihajal samo v gozdnih gospodarstvih, temveč tudi v krajevnih odborih, krajevnih skupnostih, v zadrugah, v kulturi, skratka kmet je bil tudi občan, ki je vedno bolj postajal tvorec novih družbenih pobud. S tem so se razmere na podeželju začele bistveno premikati, (toda žal včasih tudi nekontrolirano).

Sedanja stopnja razvoja (tudi zasebnega gozdnega gospodarstva) omogoča hitro in subtilno preobrazbo kmeta iz togega prejemnika informacij, ki so navadno tekale le v eno smer (le k njemu) brez možnosti izbire, v tvorni subjekt v družbenem torej tudi komunikacijskem sistemu, v katerem ima možnost sprejemanja, selekcije

in tudi oddajanja sporočil. To pa je tudi sociološka osnova samoupravnega sistema kot najaktivnejše demokratične človeške skupnosti.

V takšnih razmerah bi morali pri izbiri oblik komuniciranja s kmeti, lastniki gozdov sodelovati ustrezni sociološki strokovnjaki. Bolj intenzivno in sistematično bi morali uporabljati sociološka zlasti komunikološka znanja in opraviti ustrezne raziskave, ki bi pomagale pri optimizaciji tovrstnega komuniciranja.

Literatura

Domača:

1. Černe, F. in Hlešič, S.: Uvod v spoznavanje družbe, Ljubljana 1962.
2. Mlinar, Z.: Sociologija lokalnih skupnosti, Ljubljana 1973.
3. Trstenjak, A.: Oris sodobne psihologije I, Maribor 1974.
4. Trstenjak, A.: Oris sodobne psihologije II, Maribor 1974.
5. Džinić, F.: Komunikologija, Ljubljana 1980.

Tuja:

1. Hoistätter, P.: Psychologie, Frankfurt 1957.
2. Lambrecht, S.: Die Soziologie, Stuttgart 1958.
3. Farazza, A., Farazza, B. in Margolis, P.: Guide for Mental Health Workers, University Michigan 1970.
4. Townsend, R.: Hoch lebe die Organisation, Zürich 1970.

DIE BEDEUTUNG DER GEGENSEITIGEN VERSTÄNDIGUNG IM FORSTWESEN

Zusammenfassung

Die gegenseitige Verständigung in ländlichen Gemeinschaften, wohin auch das Forstwesen des Privatsektors in Slowenien gehört, besitzt alle Charakteristiken eines räumlich und zeitlich begrenzten Kommunizierungssystems. Es handelt sich dabei eigentlich um eine derart begränzte räumliche und zeitliche Freiheit, daß nicht einmal von einem System, sondern bloss von einzelnen Verständigungsformen die Rede sein kann.

In den letzten 20 Jahren haben sich die Verhältnisse natürlich grundlegend verändert. Die Zeit und der Raum haben an Grösse gewonnen, die Auswahl der Alternativen ist reicher und die Sanktionen als die Antwort des Einzelnen oder der Gemeinschaft auf eine unerwünschte Wahl sind nachgiebiger. Alle diese Gesetzmässigkeiten fanden ihren Entwicklungsweg auch in der Weiterentwicklung der ländlichen Gemeinschaften (das Forstwesen des Privatsektors). Wenn der Verständigungsprozess, welcher in der privaten Forstwirtschaft noch immer auf die interpersonale Form beschränkt bleibt, beherrscht werden soll, ist die Kenntnis und Beherrschung der Fertigkeit einer guten interpersonalen Verständigung von Bedeutung. Damit sind die Fertigkeiten des Schreibens, des Lesens, der Unterredung, der rednerischen Fähigkeit gemeint, kurzum die Verständigungselemente, die insbesondere bei den professionellen Kontakten der Forstleute mit den Waldbesitzern in Frage kommen.

Eine kurze Übersicht der Beziehungen zwischen den bäuerlichen Waldbesitzern und den Organisationen und Forstleuten, welche in der Nachkriegszeit mit den Privatwäldern zu tun hatten, weist auf ein verhältnismässig enges Wirkungsfeld und bescheidene Kommunizierungsformen hin. Einige Gesetzmässigkeiten in der Kommunizierungstheorie diktieren eine Änderung der bisherigen Arbeitsmethoden, vor allem bei der Behandlung der Konflikte und Sanktionen.

POTA K URESNIČEVANJU ORGANIZACIJE, KI BI BILA PRIREJENA ZA GOSPODARJENJE Z ZASEBNIMI GOZDOVI V MARIBORSKEM GOZDNOGOSPODARSKEM OBMOČJU

Mag. Jože Ajdič

1. Gospodarjenje z gozdovi v območju

1.1. Prirodne osnove

Prirodne osnove za gospodarsko izrabo tal so v mariborskem gozdnogospodarskem območju zelo različne. Narava je tukaj kot malokje drugje v Sloveniji približala na tako kratkih razdaljah gozdnata sredogorja, vinorodne gorice in žitorodne ravnine. S stališča gozdarstva lahko celotno območje razdelimo na karakteristična področja.

1.1.1. Pohorsko Podravje

Je izrazito gozdnata pokrajina, kjer so kmetijstvu odmerjene le majhne površine. Vse najvišje lege in pobočja pokriva skoraj sklenjen gozd. Nekako od višine 1000 m navzdol pa se začno v gozdu javljati vse bolj pogoste jase s kmečke domačije, ki jih obkrožajo poljedelske površine, travniki in pašniki, vse ostale za kmetijsko izrabo manj prikladne lege pa porašča gozd. Temu primerno je tudi gozdnatost na Pohorju in Kozjaku zelo visoka (okoli 70 %), v nekaterih najbolj gozdnatih katastrskih občinah pa pokriva gozd tudi 95 % površin.

Gozdovi na Pohorju in Kozjaku so v glavnem dobro ohranjeni in po plodnosti rastišča, lesnih zalogah, predvsem pa po donosih močno prekašajo gozdove v Slovenskih goricah in na Dravskem polju. Posebej je potrebno omeniti stalno skrb pohorskega in kozjaškega kmeta, ki je v preteklosti, pa tudi danes, z redkimi izjemami vedno vzorno skrbel za svoje gozdove, saj je v njih videl moč, varnost in pa svoj obstoj.

1.1.2. Slovenske gorice

V nasprotju s Pohorjem in Kozjanskem je z gozdom obraslih površin v Slovenskih goricah občutno manj. Ob ugodnejših talnih in podnebnih razmerah se je tu uveljavila kmetijska proizvodnja (vinogradništvo, poljedelstvo, živinoreja), gozd pa se je ohranil predvsem na osojnih in strmih legah, ki so za kmetijsko izrabo manj porabne, gozdna posest je tod močno razdrobljena.

Gozdove v Slovenskih goricah štejemo med izkoriščene in degradirane. Od drevesnih vrst prevladujejo listavci, lesne zaloge so nizke, donosi (letni prirastek, etat) pa ne dosegajo niti polovico tistih, ki bi jih glede na rastišče smeli pričakovati ob normalnem stanju.

1.1.3. Dravsko polje

Je izrazito poljedelsko območje in bo zaradi naravnih pogojev ostalo tako tudi v bodoče. Zanimivo je, da se je kljub temu ohranilo na Dravskem polju razmeroma mnogo gozdov, vendar so ti, podobno kot v Slovenskih goricah, preveč izsekani, njihove zaloge in donosi pa so nizki; prevladuje bor med iglavci ter hrast med listavci, gozdovi so razdrobljeni, a kmetje močno navezani na to lastništvo.

1.2. Stanje gozdov

1.2.1. Gozdna posest

V območju imamo skupaj 93.455 ha gozdov, od tega je 33.528 ha družbenih (35,88 %) ter 59.930 ha zasebnih gozdov (64,12 %). Z zasebnimi gozdovi gospodari 25.380 gozdnih posestnikov, povprečna gozdna posest torej znaša 2,36 ha. Struktura gozdne posesti je v posameznih predelih območja zelo različna, zato jo bomo prikazali razčlenjeno na hriboviti Pohorsko-Kozjaški predel in nižinski predel Dravskega polja, Slovenskih goric in Haloz. Velikost posesti ima velik vpliv na gospodarjenje z gozdovi, zato moramo ta faktor posebno pozornost analizirati. Struktura posesti je naslednja:

Tabela 1. Struktura gozdne posesti

Posestna kategorija	Višinski del območja				Nižinski del območja			
	št. gozd. posest.	površ. ha	% delež in štev.	% delež na površ.	št. gozd. posest.	površ. ha	delež na št.	delež na površ.
do 1 ha	6.154	1.112	38,80	4,43	9.507	7.228	45,02	20,74
1,0 do 3,0	936	2.061	21,96	8,21	7.783	9.661	36,85	27,73
3,0 do 5,0	434	1.868	10,18	7,45	2.434	8.190	11,53	23,51
5,0 do 10,0	512	3.846	12,01	15,33	1.112	6.395	5,27	18,36
10,0 do 15,0	272	3.507	6,38	13,98	213	2.262	1,01	6,49
15,0 do 20,0	173	3.227	4,06	12,86	62	975	0,29	2,80
20,0 do 30,0	153	4.140	3,59	16,50	6	129	0,03	0,37
30,0 do 50,0	108	4.032	2,53	16,07	—	—	—	—
nad 50,0	21	1.297	0,49	5,17	—	—	—	—
	4.263	25.090	100,00	100,00	21.117	34.840	100,00	100,00

Razdrobljenost gozdne posesti onemogoča smotrno gospodarjenje. Posebno neketje, ki iščejo v svojem gozdu le trenutne koristi, niso za aktivno sodelovanje v gozdni proizvodnji.

Gozdnogospodarske posledice take razdrobljenosti so zlasti:

- gozdovi so slabše ohranjeni in imajo nizko zalogo in prirastek;
- stroški gospodarjenja so večji, ker ni možno uvajati sodobne organizacije dela in proizvodnje;
- delež tržne proizvodnje je izredno nizek, največ do 20 % etata;
- ni zagotovljen družbeni vpliv na gospodarjenje.

Iz tega je razvidno, da bo morala glavna pozornost vseh nosilcev gospodarske politike biti usmerjena v reguliranje lastništva, in sicer v skladu s splošnimi družbenimi izhodišči.

1.2.2. Gozdni fond

Za primerjavo navajam podatke o gozdnih fondih, na katerih osnovi bo možno v nadaljevanju razumeti nekatere zaključke.

Tabela 2. Pregled gozdnih fondov v območju

Podatki o fondih	Enota	Sektor lastništva	
		SLP-1	NS
1. Lesna zaloga:			
iglavci	m ³	5,136.100	5,949.100
listavci	m ³	2,710.500	5,653.900
skupaj	m ³	7,846.600	11,603.000
na ha:			
iglavci	m ³ /ha	183	99
listavci	m ³ /ha	96	95
skupaj	m ³ /ha	279	194
2. Prirastek:			
iglavci	m ³	122.100	152.800
listavci	m ³	72.600	151.600
skupaj	m ³	194.700	304.400
na ha:			
iglavci	m ³ /ha	4,34	2,55
listavci	m ³ /ha	2,59	2,53
skupaj	m ³ /ha	6,93	5,08
3. Etat:			
iglavci	m ³	112.400	121.700
listavci	m ³	54.400	97.200
skupaj	m ³	166.800	218.900
na ha:			
iglavci	m ³ /ha	4,00	2,03
listavci	m ³ /ha	1,93	1,62
skupaj	m ³ /ha	5,93	3,65
4. Etat: prirastku			
iglavci	%	92,06	79,65
listavci	%	74,93	64,12
skupaj	%	85,67	71,91

Iz analize sečenj v gozdovih ZS za obdobje 1976–1980 opazamo zniževanje sečnje in blagovne proizvodnje. Podatki to zgovorno kažejo.

Leto	Sečnja brutto			Blagovna proizvodnja		
	iglavci	listavci	skupaj	iglavci	listavci	skupaj
1976	125.463	85.414	210.877	90.478	27.701	118.179
1977	125.248	89.734	214.982	94.081	32.483	126.564
1978	115.180	97.598	212.778	82.872	33.846	11.718
1979	109.318	96.270	205.588	75.870	31.770	107.640
1980	109.000	99.700	208.700	80.300	34.950	114.250

2. Samoupravna organiziranost

2.1. Splošne ugotovitve in načela pri formiranju TOK gozdarstva

Ko smo iskali rešitve za racionalno organiziranost gozdarskih temeljnih organizacij v zasebnem sektorju, nas je vodila osnovna misel, da ni toliko važna oblika in velikost TOK, temveč njegova vsebina. Vsebino pa smo opredelili z naslednjimi cilji:

- doseči neposredno in posredno odločanje; delavec in kmet naj se resnično vključita v nastali proces,
- doseči ekonomski odnos, ki naj sloni na realnih temeljih; le tak lahko daje osnovo samoupravi in rasti ekonomske moči TOK ter združenega kmeta in zagotovi njegovo socialno varnost,
- doseči tako kadrovske strokovne zasedbe, ki bo lahko uspešno opravila vse naloge v TOK ter nudila potrebno pomoč kmetu-proizvajalcu,
- doseči delitev premoženja delovne organizacije na temeljne organizacije, tako da bodo te lahko normalno poslovale,
- graditi na tradiciji bivših obratov; v njih je ustvarjal tudi gozdni posestnik, zato naj bo tradicija odločilna za obliko in velikost TOK,
- ustvariti možnosti povezovanja s kmetijsko organizacijo, s katero naj se dosežejo taki odnosi, ki bodo omogočili skupno vlaganje dela in sredstev v čimhitrejšo preobrazbo vasi.

Na teh načelih smo gradili organizacijo v ZS, vemo pa, da ni statična in dokončna ter da jo moramo kontinuirano dograjevati in prilagajati novim potrebam.

2.2. Organizacijska struktura DO GG Maribor

2.2.1. Splošna načela

Naloga organizacije je predvsem v usklajevanju in povezovanju dejavnosti znotraj in zunaj poslovnega sistema, ki mora biti usmerjen k našim poslovnim ciljem. Skupni cilj izhaja iz specifičnosti gozdarstva in bi ga lahko opredelili z naslednjim:

- zadovoljevanje družbenih potreb po lesu,
- gospodarjenje z gozdovi po načelu trajnosti donosov in krepitev produktivne sposobnosti gozdov,
- ohranjanje in krepitev splošno koristnih funkcij gozdov.

To lahko dosežemo le z uresničevanjem naslednjih ukrepov:

- z načrtno organizacijo,
- z ustrezno kadrovske zasedbo in dolgoročno kadrovske politiko,
- z negovanjem medsebojnih odnosov, ki bodo zagotavljali uporabo znanja in smotno delitev dela med delavci in kmeti,
- z ustrezno strokovno in dohodkovno motivacijo.

2.2.2. Makroorganizacija

Makroorganizacijski model, ki bi naj uspešno izpolnjeval našete cilje in funkcije in ki je naslednji:

- temeljne organizacije, ki gospodarijo z gozdovi v družbeni lastnini,
- temeljne organizacije, ki gospodarijo z gozdovi v zasebni lastnini,
- temeljne organizacije skupnih dejavnosti,
- delovne skupnosti skupnih služb.

2.23. Mezoorganizacija

Mezoorganizacijski model opredeljuje pristojnosti in odgovornosti znotraj temeljnih organizacij, ki jih bom grafično prikazal le za TOK. Model je sestavljen iz naslednjih prvin:

1. Vodenje;
2. Proizvodne enote;
3. Knjigovodstvo in administracija.

2.24. Mikroorganizacija

Mikroorganizacija je funkcionalno povezovanje posameznih delovnih nalog in opravil, v delovna mesta. Z zaokroževanjem in povezovanjem posameznih delokrogov smo oblikovali naslednje skupine:

- A. Strokovno-tehnični delavci:
- direktor temeljne organizacije,
 - referent za izkoriščanje gozdov,
 - referent za gojenje gozdov,
 - revirni vodja (revirni gozdar),
 - vodja odpreme,
 - gozdarski delovodja,
 - delovodja v drevesnici,
 - merilec.
- B. Računovodsko-administrativni delavci:
- tajnik,
 - blagajnik,
 - knjigovodja osebnih dohodkov,
 - blagovni knjigovodja,
 - saldakontist,
 - administrator,
 - skladiščnik potrošnega materiala.
- C. Delavci v proizvodnji:
- gozdni delavec-sekač,
 - gozdni delavec-gojitelj,
 - gozdni delavec-drevesničar,
 - gozdni delavec na ostalih gozdnih delih,
 - traktorist,
 - šofer,
 - skladiščni delavec,
 - cestar,
 - ostali.

2.3. Ocena dosedanje organiziranosti

Pri oceni dosedanjega stanja lahko ugotovimo, da se je nakazana organizacijska oblika zasebnega sektorja pokazala za primerno in tudi še kar uspešna. V tej organizaciji je bilo možno razvijati sodelovanje s kmetom samoupravljalcem in je imelo naslednje naloge:

- delitev dela v gozdni proizvodnji in v pridobivanju lesa, realizacija etatov in zagotavljanje ustrezne blagovne proizvodnje,
- uspešno izgradnjo cestnega omrežja in odpiranje gozdov v ZS ter gorskih kmetij,

- doseganje primernih odkupnih in prodajnih cen ter večanje akumulacijske sposobnosti v TOK,

- formiranje KHS, strojnih postaj, pospeševalne službe, kreditiranje razvoja usmerjenih kmetij in izobraževanje kmetov.

Kljub dobrim rezultatom in uspešnemu gospodarjenju pa ugotavljamo pomanjkljivosti, ki bodo zavrele nadaljnji razvoj, če ne bomo stvari premaknili z mrtve točke in jih dograjevali. Glavne pomanjkljivosti v dosedanjem organiziranju temeljnih organizacij v ZS so naslednje:

- sistem parcelnega gospodarjenja in razdrobljena gozdna posest,
- nepopolna kadrovska zasedba in pasivnost kadrov v obratih za kooperacijo,
- pomanjkljiva organizacija poslovanja v TOK: planiranje, vodenje proizvodnje, dogovarjanje o delitvi dela,
- slaba priprava proizvodnje in usmerjanje kadrov le na odkazilo lesa in odkup gozdnih proizvodov,
- dokaj slaba proizvodna opremljenost TOK zaradi nizke akumulativnosti,
- neustrezen sistem informacij o položaju kmeta in njegovih potrebah ter ciljih,
- pomanjkljive sistemske rešitve in majhna podpora širše družbene skupnosti.

3. Pota za uresničevanje organizacije v ZS

3.1. Oddelčno gospodarjenje

Osnovni cilj nam mora biti izenačenje pogojev gospodarjenja tako v zasebnih kot v družbenih gozdovih. Torej moramo intenzivnost ukrepanja prilagoditi le rastiščnim in sestojnim razmeram in pri tem paziti na širši družbeni interes, kateremu moramo podrediti lastništvo. Prvi in najpomembnejši korak pa je strokovno in kompleksno načrtovanje v gozdnogospodarski enoti.

Če je v parcelnem gospodarjenju odločal skoraj izključno lastnik gozda, gozdar pa je bil bolj ali manj le spremljevalec proizvodnega procesa, pa se to stanje pri oddelčnem gospodarjenju bistveno spremeni. Gozdar postane s svojim strokovnim pristopom in močjo strokovnih dokazov mentor kmetu in vodja proizvodnje. Vemo, da bo gozdar s strokovno avtoriteto dosegel, da bo kmet pristal na kalkulacijo, ki mu tudi dolgoročno prinaša večjo korist.

3.2. Gozdni posestnik kot proizvajalec

Še dolgo se bomo srečevali s problemom, kako in v kolikšni meri vključiti gozdnega posestnika v proizvodno delo. Tu poznamo tudi več oblik sodelovanja in jih bo potrebno vključevati kombinirano in brez šablon, tako kot se bodo pojavljale potrebe v posameznem območju. Te variante so naslednje:

- gozdni posestnik se ne vključuje v proizvodnjo,
- gozdni posestniki opravi le del nalog,
- gozdni posestnik opravi vse naloge po elaboratu v oddelčnem gospodarjenju.

Izredno pomembno je, da se kmet-lastnik gozda vključi v gospodarjenje z gozdom, da sodeluje s svojim delom in sredstvi v vseh fazah proizvodnje, od gojenja do pridobivanja lesa. Ker pa v gorskem in gričevnatem svetu želimo obdržati gozdne posestnike na kmetiji, moramo izkoristiti njihovo znanje in izkušnje z delom v gozdu, zato je smotno, da jih vključimo tudi kot delavce v vseh gozdovih, tako v zasebnih kot družbenih. Na ta način bo dobil status delavca v združenem delu z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki izhajajo iz dela.

3.3. Tehnično tehnološki vidiki

Za dobro in racionalno gospodarjenje z gozdom je nujno uvesti podrobno načrtovanje proizvodnje. To pa je mogoče le v oddelčnem pristopu, kjer lahko uveljavimo določeno koncentracijo. Iz prakse vemo, da že sama površinska koncentracija pogojuje tudi vse ostale koncentracije. Sem spada koncentracija finančnih, materialnih in tehničnih sredstev, koncentracija znanja in ljudi, strokovnih in proizvodnih, ter načrtna izgradnja prometnic – cest in vlak.

Podrobne analize so nam pokazale, da so posestniki dobro opremljeni z opremo in stroji za prvi dve fazi gozdne proizvodnje, posek in spravilo; vsi že razpolagajo s priključki (vitli) za spravilo lesa. Na tej stopnji razvoja tehnike je potrebno izboljšati servisno službo za popravilo strojev in prodajo rezervnih delov. Širše moramo postaviti mrežo strojnih skupnosti, ki bodo razpolagale s stroji in priključki za gozdno proizvodnjo. S skupnostmi upravljajo kooperanti sami, TOK pa jim nudi pomoč pri ustanavljanju in vodenju skupnosti ter zagotavlja finančne vire iz dohodka. Tak način vodi k usmerjanju nabave opreme in strojev ter tudi k njenemu boljšemu izkoriščanju. To je edini način, s katerim lahko vplivamo na unifikacijo in strokovno izbiro. Kooperantu tako dajemo možnost, da se dobro opremljen lahko vključuje v proizvodnjo, kar pa vodi k trajnemu sodelovanju s TOK.

Zelo pomemben element za smotrno gospodarjenje z gozdovi so gozdne, vlake. Intenzivno projektiranje in izgradnja vlak je osnovni korak k hitrejšemu poenotenju del in lažjemu pristopu kooperantov k oddelčnemu načrtovanju, saj jih z načrtno gradnjo vlak prisilimo na prostorsko koncentracijo. Tako s podrobnimi načrti, gojitvenimi in sečno-spravnimi v največji meri, delo racionaliziramo, naredimo pregledno in omogočimo kontrolo vseh vrst. Z navedenim pristopom bomo nehoti in brez prisile vplivali na lastnike tudi strokovno. Ne smemo pozabiti, da bo tak strokoven pristop pustil pri lastniku gozda tudi velik psihološki vpliv; prišlo bo do večjega zaupanja v TOK, v strokovne kadre in gozdarstvo kot panogo.

Posebno pozornost moramo posvetiti tudi potrebni tehnični opremljenosti TOK. Ta mora usmeriti del sredstev iz dohodka za razširitev materialne osnove dela, predvsem v strojno opremo za transport. TOK mora biti usposobljena, da z lastno delovno silo in stroji poseže kadarkoli povsod tam, kjer opremljenost kmeta v prehodnem obdobju še ni zadostna, ali pa pri ostarelih kmetih, da proizvodnja normalno poteka brez zastojev.

Tehnološka in tehnična opremljenost ter načrtovanje sta osnovi za normalno izkoriščanje etata in večanja deleža blagovne proizvodnje, kar pa je osnovni družbeni smoter načrtovanja v zasebnih gozdovih.

3.4. Organizacija

Vsake spremembe v dejavnosti temeljne organizacije, ki je posledica spremenjenih in novih nalog, zahteva večjo ali manjšo preosnovo dane organizacijske strukture. Mikroorganizacijska struktura, ki podrobneje opredeljuje smotrno razporeditev vseh nalog, mora biti v vsakem konkretnem primeru prilagojena novim razmeram, predvsem po strukturi in donosnosti gozdov in doseženi stopnji intenzivnosti pri gospodarjenju z gozdovi v ZS. Torej potrebno bo podrobno analizirati posamezna področja in za vsak primer izračunati ustrezno število kadrov ustreznih profilov in velikosti osnovnih enot (revirjev). Vedeti moramo, da povečana intenzivnost posegov v gozdove zahteva mnogo organizacijskega in strokovno poglobljenega dela. Da bi dobili jasnejšo sliko o potrebi prilagoditve

organizacijske strukture TOK potrebam oddelčnega načrtovanja, moramo izhajati iz osnovne postavke, da bomo vsa strokovna dela vezali na dejanski obseg proizvodnje in iz njega izračunali potrebno število tako proizvodnih kot tudi strokovnih delavcev. Ker je podrobne izračune obdelal ing. Kovačič, se poslužujem le njegovega podatka, da bi potrebovali na 900–1000 ha gozdov enega strokovnega sodelavca, seveda tako da bi bilo razmerje kadrov izračunano za TOK naslednje:

1 gozdarski inženir: 2 gozdarska tehnika: 2 delovodje.

Torej bi naša delovna organizacija v ZS potrebovala:

– diplomiranih inženirjev	12
– gozdarskih tehnikov	26
– gozdarskih delovodij	26
vsega skupaj	64

Danes pa zaposluje v TOK:

– diplomiranih inženirjev	5
– gozdarskih tehnikov	20
– gozdarskih delovodij	20
vsega skupaj	45

Razlika je očitna in v mnogočem posledica odnosa do dela v zasebnem sektorju.

Pri prilagajanju sedanje organizacijske strukture novim potrebam bomo morali v prvi vrsti iskati notranje rešitve, ki so naslednje:

- podrobno preverjanje nalog in opravil vseh delavcev v delovni organizaciji,
- razbremenitev strokovnih delavcev z odvečnimi administrativnimi opravili in preusmeritvami le-teh na AOP,
- preusmeritev dela v načrtovanje, organizacijo in vodenje delovnih procesov,
- po potrebi premestitev strokovnih delavcev iz tistih TOZD, v katerih so ugotovljene rezerve, na odprta delovna mesta v TOK.
- vezanje gozdnih posestnikov na opravljanje proizvodnih del v svojem gozdu.

Usmeritev k cilju nam je torej poenostavitev poslovanja in racionalizacija, ki ima v ospredju kot osnovni smoter prestrukturiranje TOK, pri katerem bomo upoštevali tako tehnično-tehnološke kot ekonomsko-sociološke vidike. Celoten sistem gospodarjenja z gozdovi bomo delili na tri podsisteme, in sicer:

- podsistem gozdarstvo s: TOZD družbeni gozdovi, TOK zasebni gozdovi
- podsistem skupin dejavnosti: s TOZD gradnje in mehanizacija, s TOZD CMS in trgovina

- podsistem delovna skupnost.

Organizacijska shema podsistema gozdarstvo ZS bi bila naslednja:

- zbor delegatov,
- direktor,
- delovne enote,
- revirji.

Ta organizacija je mnogo bolj prožna in ponuja več prednosti, ki so naslednje:

- je usklajena z določili ZZD (člen 14 in 410) in sloni na dognanjih organizacije kot vede,

- predstavlja splošen družbeni interes, ker se podreja prizadevanjem za zniževanje stroškov in delitve po delu,
- dana je možnost uvajanja večje standardizacije, specializacije in poenostavljanja v proizvodnji,
- poenostavlja dohodkovno povezovanje prek skupnega prihodka in omogoča izenačevati pogoje gospodarjenja znotraj TOK,
- poenostavlja poslovanje tako v tehničnem kot administrativnem smislu,
- z uvajanjem načela racionalizacije bomo zagotovili rast dohodka, CD, OD, SSP in sredstev za razširitev materialne osnove dela.

3.5. Kadri

Osnovni nosilec načrtovanja v oddelčnem gospodarjenju bo usposobljen gozdarski kader različnih rangov, predvsem tehnik in inženir, ki bosta kot strokovni team skladno delovala kot načrtovalca in izvajalca nalog ob neposrednem sodelovanju lastnika. Danes je resnica, da nekateri sposobni kadri neradi delajo v zasebnem sektorju, ker ne morejo razviti svojih kreativnih sposobnosti. Oddelčno gospodarjenje v ZS je strokovno enako zahtevno kot v družbenih gozdovih, toda organizacijsko mnogo zahtevnejše, saj mora biti kader še posebej usposobljen za stike z lastniki gozdov, ki imajo vrsto izobrazbenih profilov. Iz navedenega sledi, da bi moral imeti strokovnjak za delo v zasebnem sektorju naslednje kvalitete:

- ustrezen izobrazbeni profil z širokim strokovnim znanjem, daljšo operativno prakso in samostojnost,
- družbenopolitično angažiranost ter dodatna znanja o družbenoekonomski problematiki kmetijstva in razvoja vasi,
- posebno nagnjenje in znanje za delo z ljudmi v ZS,
- potrebno kreativnost in delaven zagon za pripravo, izdelavo in izvajanje celotnega gozdnogospodarskega proizvodnega načrta,
- jasen in odločen pristop k študiju značilnosti v revirju in TOK; da bo usmerjal svoja prizadevanja v področja, kjer bo lahko s posegi hitro in učinkovito deloval in uspel.

3.6. Izobraževanje

Splošno in strokovno izobraževanje kmetov moramo povezati v sklenjen proces izobraževanja na vasi. Vedno ostrejši ekonomski pogoji zahtevajo tudi večje strokovno znanje in usposobljenosti tako gozdarja kot kmeta. Program izobraževanja mora sloneti na točno opredeljenih izobraževalnih smotrih, urejenem financiranju, izdelanem dolgoročnem izobraževalnem programu, ki pa mora biti prilagojen možnostim na posameznih območjih. Programe naj izvajajo usposobljeni domači kadri. Poseben poudarek je potrebno dati sprotnemu uvajanju izdelkov sodobne gozdarske znanosti v prakso, kar pa terja tudi takojšnje in objektivno informiranje kmetov. Uporaba nove tehnologije je za vsako kmetijo vprašanje stalnega prilagajanja, ki pa je iz leta v leto bolj zahtevno. Kmet, ki je seznanjen z novo tehnologijo, mora biti sposoben ocenjevati pozitivne učinke in tudi tveganja z uvajanjem novitet.

Posebno pozornost moramo posvetiti pospeševalnemu delu v povezavi z drugimi panogami, še posebej s kmetijstvom. Zato mora gozdar usmeriti na področju izobraževanja svoje sile v naslednje:

- aktivno sodelovati pri splošnem izobraževanju kmeta in njegove družine,

- pri racionalizaciji dela v gozdu mora biti osnovni svetovalec in strokovni mentor,
- sodelovati s strokovnjaki drugih panog pri usmerjanju kmetij,
- aktivno sodelovati v družbenopolitičnih forumih, ki pripravljajo programe razvoja vasi,
- intenzivno izpopolnjevati lastno znanje, ki bo omogočilo stvarno avtoriteto.

Gozdno gospodarstvo ima torej nedeljivo dolžnost, da soustvarja možnosti za vsestranski razvoj vasi, katerega osnova je preobrazba in višja raven znanja gozdnega posestnika.

3.7. Samoupravna organiziranost

Podrobne analize soodvisnosti delavcev in kmetov, združenih v TOK, in njihove organiziranosti, so dale odgovor, da je v skupnem delu samouprava brez dohodka prazna stvar. Iz dosedanje prakse lahko ugotovimo, da se bomo morali posluževati znotraj temeljnih organizacij kooperantov manjših samoupravnih enot, temeljnih enot z visoko stopnjo samoupravne samostojnosti pri formiranju in razporejanju dohodka. S tako obliko in vsebino samoupravljanja ter z njegovim modifikacijami bomo sposobni slediti zahtevam vedno ožjega interesnega povezovanja vseh faktorjev na vasi, kjer živi in dela naš kooperant. Pri tem ne smemo pozabiti naraščajoče vloge krajevne skupnosti ter znatnega deleža zasebnega kmetijstva, gozdarstva in turizma, posebej še v območjih, kjer so gozdarstvo in kmetijstvo poglaviti vir dohodka. Dobre primere takega delovanja imamo pri nas na celotnem področju Pohorja in Kozjaka. To so prve oblike uvajanja dohodkovne enakosti in graditev pravih proizvodnih odnosov s samoupravno osnovo.

Nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov v ZS pa ne more biti le skrb in naloga gozdnogospodarskih organizacij, delavcev in kmetov, ampak tudi skrb družbenopolitičnih skupnosti. Gozdarstvo lahko bistveno pripomore, da se bodo kmetije hitreje vključevale v nove proizvodne odnose. Nadaljnji ukrepi gospodarske politike v zasebnem sektorju morajo vsekakor pospeševati tako usmeritev.

3.8. Dohodkovno povezovanje

Dohodkovni odnosi med temeljnimi organizacijami kooperantov in kmeti lastniki gozdov še niso zaživel do take mere, kot to zahteva zakonodaja. Iz čistih odnosov na osnovi cen pa smo vseeno prešli na prvo obliko dohodkovnega povezovanja. Kmetje lastniki gozdov namreč skupno z delavci v TOK sestavljajo in sprejemajo svoje plane in ustvarjajo in delijo dohodek in čisti dohodek. Med letom prejemajo kmetje lastniki gozdov za dobavljeni les le akontacijsko vrednost lesa, ob periodičnih poračunih in zaključnem računu pa delijo dohodek za poračun vrednosti lesa ter za razširitev materialne osnove dela. Tako se del sredstev izloči za izgradnjo gozdnih kamionskih cest in nabavo delovnih sredstev, del pa za pospeševanje razvoja kmetijstva.

Delež blagovne proizvodnje, s katero zadovoljuje TOK potrebe regionalno lesne predelovalne industrije, je za našo delovno organizacijo izredno pomemben pri ustvarjanju celotnega prihodka in dohodka. Zaradi tega je nujno, da iz kupoprodajnih odnosov čimprej preidemo na dohodkovne odnose z lesno predelavo. Prvi koraki dohodkovnega povezovanja prek skupnega prihodka so že narejeni. Na podlagi teh prvih izkušenj bo potrebno nadaljevati z dohodkovnim povezovanjem z vsemi porabniki lesa.

Moramo priznati, da ni enostavno rešiti tega povezovanja v ZS. Zakon o združenem delu sicer to vprašanje rešuje zelo jasno, saj zahteva, da je treba ločeno izkazovati del čistega dohodka TOK, ki pripada združenim kmetom na podlagi lastništva, oziroma delovnih sredstev, ki jih združujejo, ostali del čistega dohodka pa razporejajo delavci in kmetje po vloženem delu. Ni še ustreznih meril, zato bo nujno, da komisija za ekonomska vprašanja pri poslovnem združevanju izdela metodologijo, ki bo omogočila TOK po vsej Sloveniji enoten pristop, in prehod iz odkupnih cen na dohodkovne odnose.

V dohodkovnem povezovanju pa TOK ustvarja tudi sredstva za razširitev materialne osnove del in sklada skupne porabe.

Tako ustvarjena sredstva moramo namenjati za:

- izgradnjo gozdnih cest in vlak ter nabavo strojev in opreme TOK,
- nabava strojev in opreme za strojne skupnosti,
- kredite, s katerimi pospešujemo razvoj kmetijstva v obliki nabave opreme, preusmerjanja kmetij in razvoj kmetijskega turizma,
- za delovanje pospeševalne službe,
- za izobraževanje kmetov.

Oblik je mnogo, potrebno pa jih je prilagajati krajevnim razmeram, zato tu ne moremo računati na enotne in univerzalne modele.

Pomembno vlogo pri uresničevanju programa gradenj cest in uvajanja sodobne tehnike in tehnologije dela pa ima delovna organizacija, saj ta z združevanjem sredstev in enotno politiko enakomernega razvoja celotnega gozdno-gospodarskega območja lahko bistveno prispeva k uresničevanju navedenih ciljev v področjih, kjer delajo temeljne organizacije z manjšo gospodarsko močjo.

4. Sklepne ugotovitve

Nadaljnje uveljavljanje samoupravnih odnosov v temeljnih organizacijah kooperantov je pogoj, da bodo delavci in kmetje kot združeni proizvajalci odločali o pogojih in rezultatih svojega dela.

Temeljne organizacije kooperantov je treba krepiti tako ekonomsko, kadrovsko in organizacijsko; le to jim bo omogočilo, da bodo z združevanjem dela in sredstev sposobni učinkovito voditi celotno gozdno proizvodnjo k cilju: krepiti proizvodno zmogljivost gozdov.

Temeljne organizacije kooperantov morajo skupaj z drugimi temeljnimi organizacijami, s katerimi so povezane v proizvodnem procesu, urejati medsebojne odvisnosti in povezanosti na osnovi združevanja dela in sredstev ter se samoupravno povezovati pri delitvi dela in optimalnemu izkoriščanju naravnih možnosti.

Drobnolastniška posest in parcelno gospodarjenje je ovira tako v gozdno-gojitvenem kot tehnološkem načrtovanju, zato ga bo potrebno zamenjati z oddelčnim gospodarjenjem kompleksnega načrtovanja in gospodarjenja z gozdom. Rezultat teh prizadevanj bo povečanje blagovne proizvodnje.

V organizirani proizvodnji ne bo več prostora za zastarele proizvodne postopke in za delovna sredstva, zato bo nujna tudi preobrazba lastnika gozda v stalnega in kvalificiranega proizvajalca.

Gozdarski strokovni kader mora biti temeljito seznanjen s problematiko razvoja vasi, da ga bo kmet prejel kot strokovnega sodelavca, ki mu svetuje, načrtuje in organizira gozdno delo v sklopu kmetije.

Temeljnih organizacij kooperantov ni mogoče unificirati, zato se morajo organizacijske oblike prilagajati območnim potrebam; biti morajo velike, kadrovske dobro zasedene in ustrezno proizvodno tehnično opremljene ter gospo-

darsko močne. V njih je treba oblikovati temeljne enote z visoko stopnjo samouprave pri formiranju in delitvi dohodka.

Posebno pozornost je treba posvetiti odpiranju zasebnih gozdov s cestami in vlakami, ki so pogoj za produktivno in ekonomično delo.

Med osrednjimi nalogami za prihodnost je sistematično izobraževanje gozdnih posestnikov.

Pri reševanju problematike razvoja vasi je potrebno pritegniti vse zainteresirane, od kmetov, temeljnih organizacij gozdarstva, lesarstva, kmetijstva, turizma do krajevnih skupnosti in izvršnih svetov občin.

Obrati za kooperacijo pridobivajo velik družbeni vpliv v svojem okolju, trdneje vežejo gozdne posestnike na obrat, zato se kmet v njih počuti kot poslovni partner. Temeljne organizacije kooperantov in delovna organizacija združujejo sredstva za reševanje skupnih nalog v območju, ki povečuje ekonomsko moč gozdarstva. To pa vpliva na večja vlaganja v enostavno in razširjeno reprodukcijo vseh gozdov, kar je še posebej pomembno v območjih, kjer je gozdarstvo in kmetijstvo glavna panoga dejavnosti.

UDK 634.0.3:634.0.923.4:634.0.946.2 (497.12 Tolmin)

ZAKLJUČKI SEMINARJA »PROBLEMATIKA PRIDOBIVANJA LESA V ZASEBNEM SEKTORJU«

Gozdarstvo ima v sredjeročnem obdobju, ki prihaja, izdatnejše naloge. Svetovne gospodarske in politične razmere pomagajo, da bo za Slovence, les postal »strateška surovina«. Vemo, da lahko naši gozdovi, naša neizkoriščena rastišča dajo znatno več lesa kot ga dajejo sedaj; za to je več objektivnih in subjektivnih ovir. Ker dajejo zasebni gozdovi precej manj lesa kot družbeni, je bržčas pravilna ugotovitev in odločitev, da je treba na tem področju iskati rešitve, ki bodo bolj intenzivno vključevale zasebne gozdove v izpolnjevanje družbenih zahtev na področju gozdarstva.

Zato so Splošno združenje za gozdarstvo SR Slovenije, VTOZD za gozdarstvo pri BF, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo in Zadruga zveza Slovenije organizirali posebno posvetovanje s temo več lesa iz zasebnih gozdov, ki je bilo 16. in 17. 10. 1980 v Tolminu.

Ugotovimo lahko, da so pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi v Sloveniji značilni posebni družbeno-ekonomski odnosi. Med drugim jih označuje velika razdrobljenost gozdne posesti, zelo različna, pretežno pa majhna ekonomska navezanost kmeta in polkmeta na gozd, slaba opremljenost in pomanjkljivo znanje za opravljanje dela v gozdu, pa tudi slabe možnosti za opremljanje iz domačih virov.

Za povečanje proizvodnje lesa iz zasebnih gozdov, lesa, ki ga družba vedno bolj potrebuje, je treba izpeljati celo vrsto ukrepov.

Po prilagojenih metodah je treba izvršiti pripravo dela in izdelati sečno-spravične načrte tudi v zasebnih gozdovih. Nujno je združevanje parcel v smiselne celote, kar je zlasti pomembno za smotrno načrtovanje prometnic.

Za izdelavo prometnic, zlasti vlak, ki zaradi velike nenadne potrebe zahtevajo prednost pri vlaganju v gozd, je treba zagotoviti zadostna finančna sredstva. To je mogoče izpeljati z enotnim sistemskim zbiranjem namenskih sredstev, z drugačno razporeditvijo dohodka od lesa, z angažiranjem družbenih sredstev

preko kreditov in temeljitih investicijskih načrtov, pa tudi s skupnimi vlaganji s potrošniki lesa, npr. s potrošniki drobnega lesa.

Poskrbeti je treba, da bodo zasebniki opremljeni z zadostnim številom primernih delovnih sredstev. Proučiti bi bilo treba (v okviru odbora Splošnega združenja gozdarstva), kakšna sredstva in koliko jih kmetje že imajo, ugotoviti možne proizvajalce, usmerjati proizvodnjo tudi ali predvsem v lastnih gozdarskih delavnicah in zagotoviti preskrbo kmetov z orodjem, primernimi motorkami in opremo traktorjev za spravilo lesa. Ustreznost teh sredstev bi morali tudi strokovno preveriti. Pri oskrbi z njimi naj bi člani TOK uživali večje ugodnosti. Analizirati je treba organiziranost servisiranja in vzdrževanja opreme ter zagotoviti finančna sredstva (tudi devize) za rezervne dele. Za spravilo lesa je treba izkoristiti veliko število kmetijskih traktorjev in najti izdelovalce priključkov in opreme za adaptacijo.

TOK bi moral izvajati gozdarsko svetovalno in pospeševalno dejavnost. Zato bi moral biti opremljen z vzgledno opremo za spravilo lesa, ki bi jo lahko tudi posojal članom TOK.

Tudi pravilna organiziranost TOK, ki je odvisna od razmer na posameznih območjih, je pomembna za uspešno gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Morda se bo morala marsikje tudi spremeniti.

Združevanje kmetov v TOK je prostovoljno, oddaja lesa območnih gospodarskih organizacij pa obvezno, ker je gospodarjenje z gozdom in lesom na vsem območju enotno. Za urejene medsebojne odnose združenih kmetov in delavcev v TOK je pomembna sklenitev pogodb o trajnem proizvodnem sodelovanju.

Doseganje boljših proizvodnih rezultatov vpliva na razvoj samoupravnih družbeno ekonomskih odnosov in zagotavlja tudi socialno varnost kmetov. Pogoje zavarovanja, zlasti zdravstvenega je treba poenotiti po vsej Sloveniji. Proizvodnega člana TOK je treba izenačiti z delavcem. Seveda pa naj bo obseg zavarovanja vezan na doseganje proizvodnih obveznosti posameznika.

Srednjeročne planske obveznosti bodo zahtevale vse večje vključevanje združenih kmetov v gospodarjenje. Z njihovo zaposlenostjo z vsemi gospodarskimi opravili, s to dopolnilno dejavnostjo prispevamo tudi k uresničevanju drugih družbenih ciljev (obnavljanje poseljenosti hribov).

Za doseganje obsega proizvodnje je pomemben odkup lesa na panju in pridobivanje tega lesa z delavci TOK ali s člani TOK, vključenimi v proizvodnjo. TOK mora biti sposoben prevzeti delo, da se ne pojavi zasebna uslužnostna dejavnost, ki želi neupravičeno pobrati tudi del cene lesa na panju.

Člane TOK je za trajno proizvodno sodelovanje mogoče pridobiti tako, da jim zagotovimo celoletno zaposlitev blizu doma, pravilno nagrajevanje za opravljeno delo in delovna sredstva (s krediti in tudi deviznimi pravicami).

Glede na delitev in obseg posrednih stroškov v kalkulaciji lahko medsebojne usluge pri delu v gozdu obračunavamo po različnih cenah. Tudi normativi dela so lahko precej različni. Širok okvir omogoča naravno takih cen dela, da bo dosežen cilj, večja proizvodnja lesa. Tolikšna cena dela, ki to zagotavlja, je prava cena.

Dohodkovne odnose v TOK je treba urediti tudi knjigovodsko tehnično. Dohodek posameznika naj bo načelno odvisen le od vloženega dela. Večji del rente (cene lesa na panju) kot doslej bi bilo treba združevati v TOK, da bi bilo gospodarjenje v vseh zasebnih gozdovih uspešno. O celotni dohodkovni problematiki bi bila potrebna posebna razprava.

Za varstvo pri delu članov TOK ni nobenih formalnopравnih ovir, saj smo dolžni zagotoviti varstvo vsem, ki so kakorkoli na delu. Varstvo pri delu je

treba zagotoviti načrtno s programi, postopno in previdarno po obsegu nevarnosti za poškodbe.

Proučevanje dela proizvodnih članov TOK kaže nekaj manjšo učinkovitost, kot delo delavcev. Pri delu delajo kmetje veliko tehničnih napak. Kljub temu sta lahko tehnologija in organizacija dela (npr. 1 + 0) oziroma delo kmeta zelo učinkoviti. Organizacija dela zasebnika mora upoštevati tako učinkovitost človeka, kakor tudi izkoriščenost strojev.

Nujno je treba poskrbeti za izobraževanje kmetov lastnikov gozdov, verjetno različno obsežno in temeljito po obsegu njihove udeležbe v gozdni proizvodnji.

Začeti je treba takoj, pa čeprav improvizirano.

Izobraževanje kmetov je zahtevno in le ustrezen program in prilagojene metode izobraževanja, pa tudi družbeni vpliv bo kmete motiviralo za izobraževanje.

Revirni vodja je osnovni nosilec izobraževanja, zato mora biti strokovno in dopolnilno pedagoško izobražen. Zelo pomembni so instruktorji dela, ki morajo imeti dovolj delovnih izkušenj in ustrezno izobrazbo. Kmetom naj bi se znali krajevno pa tudi psihološko približati.

Dolgoročno je treba zastaviti izobraževanje kmetov lastnikov gozdov z ovrednotenimi programi. Izvajanje programov naj bo porazdeljeno na vse odgovorne izvajalce. Tudi kmetijske šole ne bi smele stati ob strani.

Delo gozdarskih strokovnjakov v TOK je zahtevno. Zato bi bilo treba TOK kadrovsko okrepiti in nuditi strokovnim delavcem dopolnilno izobraževanje v obliki različnih seminarjev.

Kljub povečevanju sečenj v preteklih letih v zasebnih gozdovih, pada obseg blagovne proizvodnje na račun domače porabe lesa. Očitno se povečuje nedovoljeno odtujevanje lesa oziroma črni tretji trg z lesom. Večjo urejenost trga je mogoče doseči le z več celovito povezanimi ukrepi širše družbe:

- vplivati na neurejeno politiko cen lesa,
- zagotoviti oskrbo individualnih potrošnikov z lesom,
- izobraževati gozdarske strokovnjake in kmete,
- znova opredeliti družbeni interes pri usmerjenem gospodarjenju v gozdu in na trgu z lesom, kjer lastništvo ne sme biti ovira,
- nedvoumno in natančno opredeliti zakonske in druge izvršilne tudi davčne predpise,
- uvesti ostrejši nadzor in ostrejšo poenoteno kaznovalno politiko.

Prekiniti bi bilo treba družbeno toleriranje negativnih pojavov in kršitev predpisov zlasti pri že na pol javni in organizirani črni trgovini z lesom.

Za učinkovito gospodarjenje z zasebnimi gozdovi so potrebne spremembe različnih zakonov in predpisov. Sodelovanje vseh gozdarjev pri oblikovanju zakona o gozdovih mora biti večje. Organizirati je treba posebno razpravo o zakonu o gozdovih (DIT). Takoj je treba zahtevati osnutek sprememb zakona in o njem razpravljati v širšem krogu.

Vrsta nerešenih problemov v zasebnem gozdarstvu zahteva zastavitev ene ali več raziskovalnih nalog in nato hiter in temeljit prenos izsledkov v prakso.

Za doseg cilja seminarja, več lesa iz zasebnih gozdov ne zadostuje prepričevanje gozdarjev med seboj. Uspehov se lahko nadejamo le, če bodo ugotovitve seminarja ustrezno publicirane in se bodo gozdarji aktivno vključevali v razpravo in politično delovali v vseh sredinah.

Zaključke je oblikoval dr. Marjan Lipoglavšek na osnovi razprave na seminarju Več lesa iz zasebnih gozdov dne 16. in 17. oktobra 1980 v Tolminu.

Novosti s področja arboricidov v gozdarstvu

V gozdarstvu se arboricidom načeloma odpovedujemo, saj menimo, da moramo v gozdovih gospodariti po naravnih načelih. Vendar se pogosto znajdemo v položaju, ko začnemo o njih razmišljati, ker nam to narekujejo specifični pogoji.

Z namenom, da bi našo gozdarsko operativno seznanili, kakšne arboricide pri nas sploh prodajamo, kakšna so ta sredstva in kako se uporabljajo, smo dne 3. 10. 1980 organizirali za gojitelje in vse, ki jih ti problemi zanimajo strokovno demonstracijo. Razgovor in ogled sta bila na območju TOZD gozdarstvo Vrhnika, kjer Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Ljubljana skupaj z Gozdnim gospodarstvom Ljubljana že nekaj let spremlja in preizkuša novosti s tega področja.

Posvetovanja se je prek Agrovojvodine iz Novega Sada udeležila tudi zastopnica firme DU PONT (ZDA), ki je ena izmed največjih svetovnih proizvajalk herbicidov, posebno pa arboricidov za gozdarstvo. Le-ta je razložila izkušnje z njihovimi arboricidi, ki jih imajo v drugih deželah ter značilnosti njihovega proizvodnega programa.

Objekt št. 1 (k. o. Zatočevo, n. m. v. 600 m)

V poizkus so bili zajeti arboricidi:

2,4,5 T (npr. Arbokan EA 80, Tormona itd.),

picloram (Tordon 101),

2,4,5 T + 2,4 D (Galepron T:D) in

hexazinon (Velpar L, Velpar — palete).

Poizkusna polja so bila tretirana v dveh različnih časovnih terminih (30. 5. 1980, spomladanska vzrast in 15. 8. 1980, mirovanje).

Znano je namreč, da je čas tretiranja zelo pomemben, predvsem glede vpliva na samo kulturo iglavcev. Ker so vsi ti arboricidi foliarni ali imajo kombinirane foliarne in talne učinke, bi morali najboljši arboricidni učinek doseči spomladi, v času najhitrejše rasti listavcev.

V našem gozdarstvu so najbolj znani arboricidi 2,4,5 T (Arbokan EA 80, Tormona) in picloram (Tordon 101, Tordon 22 K). Ostali arboricidi v poizkusu so bili novi.

ARBOKAN EA 80 je foliarni, translokacijski arboricid in ester fenoksiocetne kisline, zato je zelo hlapljiv. Tretiranje je zatoj umestno le v mirnem vremenu. V poizkusu je pokazal odličen arboricidni učinek, na samo kulturo smrek pa je deloval škodljivo. Smreka je bila manj poškodovana na poljih, ki so bila tretirana v dobi mirovanja (sept.).

TORDON 101 je kombinacija aktivnih snovi piclorama in 2,4 D. Učinkuje foliarno in talno. Je manj strupen od Arbokana, vendar ima nekoliko slabši učinek na listavce. Poleg učinkovanja na olesenele rastline,

učinkuje tudi na nekatere širokolistne zelnate rastline. V poizkusu se je pokazal kot dober arboricid, vendar je pri njem kultura smreke še manj varna kot pri Arbokanu.

VELPAR L je foliarni in talni arboricid, ki deluje tako na olesenele rastline kot tudi na zeliščni sloj. Selektiven je za č. bor, za smreko pa samo v času mirovanja. Foliarno delovanje na smrekah ni bilo opazno. (Tik pred rastjo, ko so smreke še mirovale). Kasnejše talno delovanje pa je poškodovalo tiste smreke, katerih korenine so prišle v dotik z arboricidom (smreke so bile takrat že v polni rasti).

VELPAR v kroglicah (pellets) ovalne oblike. V gozdarstvu bi bile zelo primerne, ker jih enostavno trosimo v grmovje, ne rabimo vode, toda ne smejo priti do sadikinih korenin. Iglavci naj bi bili starejši od 5 let. V poizkusu so se pokazale poškodbe ne samo tam, kjer je kroglica padla v bližino korenin smreke. Učinek je bil prostorsko ozek.

GALEPRON je pravzaprav kombinacija že znanih aktivnih substanc 2,4,5 T in 2,4 D vendar v posebni oljni obliki, ki je primerna za ULV (CDA) tehniko uporabe.

Ta tehnika je pri nas novost. Bistvo ULV metode je, da kapljice razpršimo v zelo majhne delčke, lahko manjše od 100 mikronov. Razporeditev kapljic v curku je enakomerna in vse so skoraj enako velike. Tako dosežemo optimalni učinek z zelo majhno količino škropiva. Za ULV metodo uporabljamo posebne aparate-atomizerje kot na primer Micron ULV-a 8 (Slika). S temi atomizerji dosežemo optimalni učinek že z 6—15 l tovarniško pripravljenega škropiva po hektarju (namesto 500 l/ha pri običajnem škropljenju).

Ugotovitve

Pri vseh obravnavanih arboricidih lahko rečemo, da so imeli odličen arboricidni učinek na grmovje in listavce, žal pa tudi na smreko, ki je bila zelo poškodovana. Poškodbe so bile predvsem na tistih poljih, ki so bila tretirana spomladi pred odganjanjem. Na poljih tretiranih z arbokanom EA 80, Tordonom 101 in Galepronom, so bile suhe skoraj vse smreke.

Pri drugem tretiranju (15.9.) pa so bile smreke nepoškodovane. Zato je smiselno arboricidno tretiranje z grmovjem zaraščenih kultur v obdobju zaključevanja rasti (avgust, september), čeprav so učinki na grmovje v tem času nekoliko slabši.

Izbor arboricidov in čas tretiranja pa je v vsakem slučaju potrebno prilagoditi danim okoliščinam.

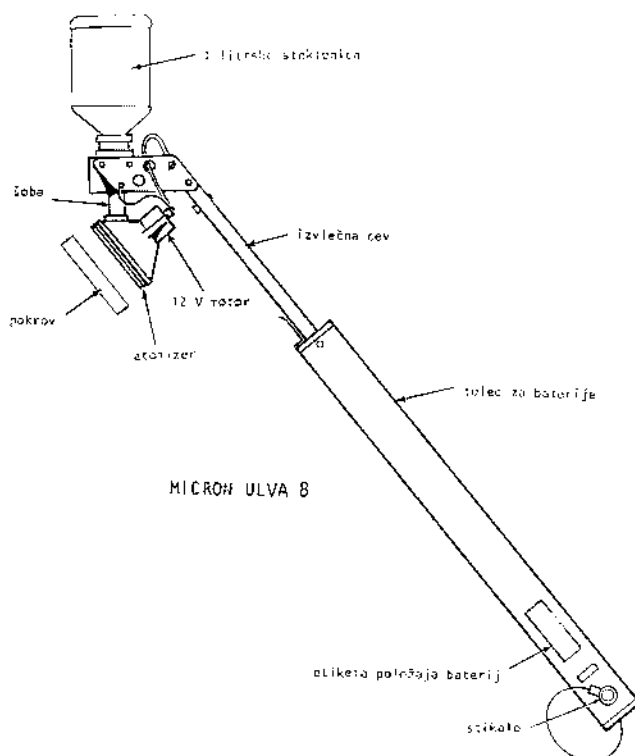
Objekt št. 2 (k. o. Zatočevo, n. m. v. 600 m)

Na tem objektu je bil predstavljen le arboricid Krenite in sicer zaradi svoje specifičnosti. Poizkusi so bili opravljeni v treh koncentracijah. Izvedeni so

Pregled arboricidov in aktivnih substanc, ki so v prodaji po Jugoslaviji

ARBORICID — trgovsko ime (proizvajalec)	AKTIVNA SNOV trivialno ime (common name)	NACIN DELO- VANJA	LETALNA DOZA (LD 50)	POTREBNA KOLIČINA po hektaru	KARENCA	ODPORNE DO SREDNJE ODPORNE GEMOVNE VRSTE	OBCUTLJI- VEJSE KULTURE	CENA ZA 1 kg oz. 1 l	OPOMBE
ARBOKAN EA 80 (Chromos)	2,4,5 T	foliarni	300 mg/kg	0,5—2,5 % z vodo, 3—5 % z nafto (premaz)	2 meseca	jesen, kostanj, brin, kalina, gaber, javor, lipa, bukev, dren, divja hruška . . .	macesen, iglavci v času rasti	172 ND	strupen je za čebele
TORDON 101 TORDON 22 K (Galenika, Chromos)	picloram 10 % + 2,4 D 40 % picloram 25 %	foliarni in talni	8300 mg/kg	1—3 % z vodo, 10—20 % z vodo (premaz)	12 mesecev	jesen, dren, divja hruška, glog, trdoleska . . .	smreka, macesen	156 ND 396 ND	
GALEPRON T:D (SILVAPRON) (Galenika)	2,4,5 T + 2,4 D	foliarni	300 mg/kg	tovarniška mešanica (ok. 6—10 l/ ha)	2 meseca	isto kot pri Arbokanu	macesen, iglavci v času rasti		ULV (CDA) metoda
VELPAR L VELPAR Pal. (Ohis, Du Pont)	hexazinon	foliarni in talni	1630 mg/kg	1—5 kg 10—15 kg	1—6 mesecev	jesen, gaber, češnja . . .	z. bor, macesen, tuja, cedra, cipresa, brin iglavci v času rasti	1200—1300 ND	
KRENITE (Ohis, Du Pont)	fosamine aramonium	foliarni	24000 mg/kg	1—3 %	1—3 tedne	iva, v. jesen, kranjska krhlika . . . in vse zrnozelenne vrste	macesen, delno bor	300—350 ND	uporablja se v jeseni pred odpadom listja
HYVAR X* (Ohis, Du Pont)	bromacil	talni	5200 mg/kg	3—30 kg	3 mesece (za 3 kg)	jesen, bukev, malina, brest, srobot, dren, glog, kr. krhlika,	totalni arboricid	465 ND	
GARION* (Dow Chemical Company)	triklopir	foliarni	2140—2830 mg/kg	2—5 %		trdoleska, glog . . . kalina, hrast . . .			

* Niso bili zajeti v ogled.

bili že v jeseni leta 1978, pozitivni učinki pa so še sedaj zelo izraziti. Pozitivnost učinkov je v doslednem uničenju grmovja in hkrati v nepoškodovanju in lepo razvijajoči se smrekovi kulturi.

Uporaba v jeseni pred odpadanjem listja, zelo nizka strupenost (LD 24,000), odlično delovanje na olesenele listavce (grmovje) ter selektivnost za iglavce so značilnosti, ki dajejo Krenitu posebno mesto v primerjavi z ostalimi arboricidi.

Krenite ni sistemik, to pomeni, da se ne transportira po rastlini oziroma v korenine; rastlino je zato potrebno dobro omočiti. Preprečuje nastanek novih listov in tako tretirana rastlina v času dveh, treh let odmre. Če na primer listavec premalo omočimo, lahko ta po preteku nekaj let ponovno popolnoma oživi in se normalno razvija, torej takrat, ko iglavcev ne ogroža več. To pa je pravzaprav tudi naš cilj, saj bi v končni sestojni obliki radi imeli tako kvalitetne iglavce kot listavce.

Vodja raziskave Marjana Pavle, dipl. inž. gozd.

VZROKI NESREČ PRI DELU V GOZDARSTVU

Poročilo z KWF

Dr. Marjan Lipoglavšek

V Gross Umstadtu blizu Frankfurta/M. je 5. in 6. marca 1980 Kuratorij za gozdno delo in tehniko organiziral delovno zborovanje z naslovom »Spoznavanje in upoštevanje vzrokov nesreč«. Simpozij je bil sestavljen iz treh glavnih delovnih oblik in sicer iz uvodnih predavanj, tematske razprave v 8 delovnih skupinah in terenskega dela. Udeležilo se ga je okrog 230 udeležencev iz Zvezne republike Nemčije, pa tudi posamezniki iz Švice, Avstrije, Nizozemske, Švedske in Jugoslavije.

V uvodnih predavanjih je najprej dr. Rehschuh (KWF) govoril o varstvu pri delu v gozdarstvu na splošno. Da bi lahko preprečili nesreče moramo najprej spoznati njihove vzroke.

Najboljše motivacije za varno delo so vzgledi predpostavljenega sodelavca, delavcu lastni cilji in priznanja ob upoštevanju varstva pri delu.

Ing. Ruge (Schleiden) je z vidika gozdarske operative osvetlil varstvo pri delu. Iz statističnih podatkov je posnel, da se je število nesreč v gozdarstvu sicer zmanjšalo, vendar pa se ne zmanjšuje v primerjavi z zmanjšanim številom opravljenih ur proizvodnega dela. Največ nesreč se na obravnavanem gozdnem obratu zgodi pri sečnji in izdelavi (83 %), z ročnim orodjem; najpogostejše si delavci poškodujejo noge. Nesreče povzročajo gozdnemu obratu tudi neposredne in velike posredne stroške. Izhod vidi v poučevanju pravilne tehnike dela, uporabi osebnih varovalnih sredstev, v propagandnih akcijah pa tudi v premiranju delavcev brez nesreč in odpuščanju tistih, ki ne upoštevajo varstvenih ukrepov. Ing. Butova (ETH-Zürich) in dr. Höfle (Misburg) sta osvetlila uporabnost statističnih podatkov o nesrečah in izračunavanje stroškov delovnih nesreč. Statistika nesreč je le eno od sredstev za spoznavanje vzrokov nesreč.

Na gozdnem obratu Dieburg je bil pripravljen terenski del posvetovanja. Delavci so prikazovali najrazličnejša napačna ravnanja pri delu v gozdu, pri sečnji in izdelavi, spravi lesa pa tudi pri plezanju na drevje, osebnem prevozu ipd. Prikazana je bila uporaba neustreznih ali nevezdrževanih delovnih sredstev, neprimerna obleka in neuporaba osebnih varovalnih sredstev, zanemarjanje ukrepov vgrajenega varstva oziroma napačna delovna tehnika, nepravilen prevoz ali odlaganje orodja ipd.

Delo posvetovanja je teklo v osmih tematskih skupinah.

1. Kateri so po mnenju gozdarske prakse najpomembnejši vzroki nesreč, kako lahko nanje opozorimo in kako jih preprečimo?

Vzroki nesreč tehnične narave so uporaba zastarelih, ergonomsko neustreznih delovnih in varovalnih sredstev. Vzroki organizacijske narave so predvsem neinformiranost, prešlaba delitev odgovornosti, neustrezne osebe za posamezna dela, varčevanje na nepravem mestu in neuporaba varstvenih sredstev.

Vzrok nesreč je tudi napačno ravnanje delavcev, ki izvira iz prenizke izobrazbe, nihajoče delovne zmogljivosti, stremjenja po čim večjem zaslužku, iz prezahtevnosti dela, iz težavnosti, zaradi uživanja alkohola in napačne prehrane. Ustrezni ukrepi bi bili naslednji: ugotavljanje primernosti delavca za delo, osnovno in dopolnilno strokovno izobraževanje, nadzor in prepričevanje, ustrezen način na-

grajevanja, ergonomska izbira delovnih sredstev in tehnologij, upoštevanje varstva pri delu ob načrtovanju in motiviranje za varno delo.

2. Kateri kriteriji naj določajo primernost delavca za posamezna področja dela?

Zahtevane sposobnosti so odvisne od dejavnosti, ki naj bi jo delavec opravljali. Zato so kriteriji različni za gozdnega delavca, pomožnega delavca in za delavca specialista. Rednih posebnih zdravstvenih predhodnih in občasnih pregledov še nimajo, zato predlagajo, da bi take preglede začeli uvajati v delavske šole. Treba je zato izobraziti specialiste medicine dela. Pregled za gozdnega delavca naj bi vseboval splošen pregled (splošna anamneza, pregled gibal) in poseben pregled zmogljivosti krvnega obtoka, periferno prekrvavljenost, ondiometriranje in pregled vida. Začasno in časovno omejeno naj bi veljalo 18 zdravstvenih telesnih in duševnih okvar kot kriteriji za izločitev oseb, nesposobnih za gozdno delo.

3. Kako je treba izboljšati obstoječe predpise o varstvu pri delu, da bi imeli večjo moč in da bi bili uporabnejši v praksi?

Sedanji predpisi imajo splošna določila, ki jih mora upoštevati tudi gozdarstvo in posebna določila za gozdarstvo. Treba bi jih bilo združiti v enoten predpis in takega objaviti. Predpisi naj bi vsebovali splošna določila, določila o delu kmečkih posestnikov, določila o tehničnih sredstvih in določila o posameznih delih. Poleg predpisov bi bilo treba izdelati še navodila za varno delo, opozorilne liste za pouk in navodila za delo s posameznimi stroji.

4. Kakšno delovno obleko in katera osebna varovalna sredstva je treba uporabljati pri določenih delih?

Delovna obleka je pri različnih delih lahko različna. Naj bo tesno prilagajajoča s posebno zaščito proti dežju. Priporočajo tudi posebno perilo iz plastične tkanine (zanimivo je, da v Nemčiji obleka ne spada k osebnim varovalnim sredstvom). Udobnost čelade je treba še naprej izboljševati, varovalna mrežica za oči mora biti iz plastike, uporabljati je treba glušnike namesto vate in čepov, rokavice naj bodo iz usnja in blaga, čevlji naj imajo trdo kapico in mehak nevezan podplat. Proučiti je treba ustreznost ponovne uporabe golenic.

5. Kakšen vpliv imata načrtovanje in organizacija dela na varstvo pri delu?

Delo je treba načrtovati in organizirati tako, da se odvija v ravnotežju med učinkovitostjo in humanizacijo dela. Pri tem pomeni bolj človeku prilagojeno delo tudi večje delovne učinke. Načrtovanje delovnega postopka in strojev, z odpiranjem gozdov, z izborom in nagrajevanjem delavcev, z oblikovanjem dela in delovnega časa oziroma odmorov vplivamo na varstvo pred nesrečami. Varstvo pri delu morajo upoštevati vsi od načrtovalca preko organizatorja dela do delavca.

6. Kako je mogoče delo z motorno žago ergonomsko in tehnično bolj oblikovati?

Ustrezni ukrepi so: uporaba pravilne tehnike dela, načrtovanje in uvajanje rednih odmorov, zmanjšanje stremušva za zaslužkom, redno vzdrževanje motorke, osnovno in dopolnilno izobraževanje delavcev, ureditev lastnine žag. Potrebna so dobra navodila za uporabo in vzdrževanje motorke. Delo naj bo oblikovano tako, da se delavci lahko pri delu izmenjujejo npr. skupinsko delo pri sečnji in spravi luč, saj je treba upoštevati škodljive vplive ropota, vibracij in izpušnih plinov. Poseben problem je zastarevanje žag v lasti drobnih gozdnih posestnikov in njihova nepoučenost pri delu z motorno žago.

7. Kateri posebni problemi varstva pri delu so v mali zasebni gozdni posesti?

Delo v kmečkem gozdu opravlja zelo širok neizobražen krog ljudi. To so pogosto premladi in prestari ljudje, ki delajo tudi popolnoma sami v gozdu. Ne obvladajo pravilne tehnike dela, ne poznajo varstvenih predpisov in ne uporabljajo osebnih varovalnih sredstev. Zanje ni delovna učinkovitost najpomembnejša, saj

obdelujejo le manjše količine lesa. Zato ne uporabljajo novejšega, ustreznega, dobro pripravljenega orodja. Privatnike je težko motivirati za varno delo. Učinkovito bi bilo poučevanje s pogovori ob vsaki priliki in zlasti opozarjanje na ekonomske posledice nesreče za kmečko družino.

8. Kako doseči večji vpliv pooblaščenec za varstvo pri delu v praksi?

Pooblaščenec je treba pravilno izbrati med ljudmi, ki imajo dovolj znanja o gozdnem delu, pogostejše jih je treba dopolnilno izobraževati za varstvo pri delu. Nadalje jim je treba dati možnost delovanja npr. s preverjanjem upoštevanja varnostnih ukrepov, poročanjem o statistiki, poteku in raziskovanju nesreč. Za njihovo uspešnost je potrebno sodelovanje vodje obrata, obratnega sveta, delavskih šol in nadzornih organov.

V krajši diskusiji so posamezniki potrjevali navedena stališča ali pa jim, redkeje tudi nasprotovali. Tako so trdili, da je gozdni obrat odgovoren za nesrečo ali poklicno obolenje svojega delavca, da delavca ni mogoče zaradi neupoštevanja varstvenih ukrepov odpustiti, ampak ga je treba došolati.

Zagotavljali so še, da med učinkom in humanostjo ne more biti ravnotežja, ampak mora prevladovati humanost.

Vsi zaključki posvetovanja izhajajo večinoma iz razmer v zahodno nemškem gozdarstvu, vendar pa večina velja splošno tudi drugod v sedanjem času razvoja. Ne moremo se znebiti vtisa, da v Zahodni Nemčiji varstvo pri delu, zlasti praktično varstvo ni na zavidljivi višini, saj se ukrepi varstva človeka v kapitalističnem sistemu gospodarjenja težje izvedljivi ali celo potisnjeni ob stran. Namen tega posvetovanja je zato tudi bil, da izboljša odnos gozdarskih strokovnjakov do varstva pri delu. Posvetovanje je bilo za tujce zanimivo kot informacija o stanju v Nemčiji, vendar ni prineslo novosti, saj npr. v Sloveniji že dolgo poznamo ukrepe, ki jih oni šele sedaj uvajajo (zdravstveni pregledi, testiranje znanja o varstvu).

Ob posvetovanju so priredili tudi zelo zanimivo razstavo osebnih varovalnih sredstev najrazličnejših proizvajalcev, ki je prikazala kolikšna je ponudba in pestrost teh sredstev na njihovem trgu. Zavrteli so še zanimiv film z rekonstrukcijami petih tipičnih nesreč pri sečnji in izdelavi drevja.

Program delovnega zborovanja Kuratorija za gozdno delo in tehniko 1980 je bil torej zelo bogat, metode dela in izvajanja zanimiva, le vzpodbud za nadaljnje delo na področju varstva pri delu ni dalo veliko.

Gozdarski vestnik nima več svojega žiro računa.

Zato morebitna nakazila odslej naslavlajte na

ZIT GL SLOVENIJE – GOZDARSKI VESTNIK

50101-678-48407

Pojasnilo bo objavljeno v GV 1981/1

CILJ RAZSTAVE NARAVA-DIVJAD-LOVSTVO

Lojze Briški

V lovskih organizacijah smo ugotavljali, da širša javnost ni dovolj seznanjena s spremembami, ki so bile dosežene v razvoju našega lovstva. Posledica tega je čestokrat enostranska kritika in poenostavljeno ocenjevanje dela in nalog lovskih organizacij, še vedno nepresezno staro pojmovanje lovstva, ali pa posploševanje napak in pomanjkljivosti, ki jih zagrešijo posamezni lovci oziroma lovske organizacije. Takšno gledanje se nedvomno precej ohranja tudi zaradi naše še vedno prevelike zaprtosti. Ali bolje povedano: na vseh ravneh organiziranosti, od lovske družine do Lovske zveze Slovenije, premalo storimo, da bi z našo usmeri-

tivjo, doseženimi uspehi in prizadevanji seznanili družbenopolitične organizacije, posebej Socialistično zvezo delovnega ljudstva (SZDL), katere člani smo, svete krajevnih skupnosti, skupščine družbenopolitičnih skupnosti in druge samoupravne organe in organizacije, s katerimi sicer sodelujemo. Prav tako premalo storimo za to, da bi bilo o dejavnosti lovskih organizacij več v tisku, radiu in televiziji; dogaja se, da celo na neupravičene javne kritike ne odgovorimo. Da smo čisto tako »gluhi in nemi«, je povsem v nasprotju z našo temeljno opredelitvijo, da je lovstvo sestavni del družbenih dogajanj.

Poleg tega je vprašanje objektivnega poznavanja in pravilnega vrednotenja lovstva ter s tem povezanega dela in nalog lovskih organizacij nadvse pomembno prav v času, ko utiramo pot spoznanju, da je varstvo divjadi naša skupna naloga, torej ne le naloga lovcev v njihovih organizacijah. Ko smo pred letom in več razmišljali o tem, kaj storiti, da bi dosegli boljše razumevanje in poznavanje lovstva, smo se zedinili tudi za možnost, da pripravimo drugo slovensko lovsko razstavo. Menili smo, da bi bila primerna oblika razstava v republiškem merilu, s katero bi bilo mogoče na dovolj učinkovit in prepričljiv način prikazati družbeno vlogo in pomen lovske dejavnosti.

Razumljivo je, da te zahtevne naloge ni mogoče izvesti po vzorcu znanih lovskih razstav, na katerih so v ospredju lovske trofeje. Zato smo se odločili za razstavo, katere vsebina in ureditev naj odsevata pojmovanje, ureditev in usmeritev lovstva v samoupravni socialistični družbi. Zato takemu namenu in cilju zgolj naziv »lovska razstava« povsem ne ustreza, se pravi, ponuditi moramo veliko več.

V skladu s tem temeljnim izhodiščem je bila izdelana vsebinska zasnova razstave, na kateri naj bi prikazali:

- divjad kot del našega naravnega bogastva in življenjskega okolja ter družbeno skrb za njeno ohranitev;
- ureditev lovstva, njegovo sedanjo vlogo in pomen;
- družbeno vlogo, naloge, delo in organiziranost lovske organizacije;
- razvoj in delo drugih dejavnosti, ki so povezane z razvojem lovstva;
- najmočnejše lovske trofeje, ki so bile uplenjene na Slovenskem po letu 1972 (po prvi slovenski lovski razstavi v Mariboru).

Zaradi navedenega smo izbrali naslov razstave »Narava – divjad – lovstvo«, ki najbolje označuje njeno vsebino. Zato je tudi izvedbo razstave podprla velika

večina lovskih kolektivov po vsej Sloveniji, nakar je skupščina LZS enoglasno sprejela sklep, s katerim je prireditelj razstave Lovska zveza Slovenije. Odgovornost za organizacijske priprave in izvedbo pa je, kakor vemo, prevzela neposredno Zveza lovskih druţin (ZLD) Ljubljana. Razumljivo je, da izvedba te zahtevne naloge ne bi bila uresničljiva brez finančne podpore vseh lovskih druţin, območnih zvez in drugih lovskih organizacij, a tudi ne brez požrtovalnega dela številnih lovskih tovarišev, ki so z vso odgovornostjo prevzeli številne in zahtevne naloge pri pripravi in izvedbi razstave.

Že iz navedenega izhaja, da razstava ni namenjena le lovcem, ampak vsem, ki se želijo bolje seznaniti z vrstami, številčnostjo ter stanjem divjadi v našem prostoru ter z gospodarjenjem v njem. Posebej vabljiva in poučna pa naj bi bila razstava za mladino.

Pričakujemo in želimo, da razstava »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana 1980« ne bi imela le enkratnega kratkega propagandnega učinka. Želimo, da bi prispevala k boljšemu poznavanju lepote in bogastva naših naravnih dobrin, med katere sodi tudi divjad. Prispevala naj bi h krepitvi prepričanja, da je narava z divjadjo del človekovega razvoja in obstoja ter da je potemtakem tudi skrb za ohranitev divjadi nedeljiva. Skrb za ohranitev divjadi je skrb za zdravo okolje in življenje v njem. Z razstavo želimo opomniti javnost na to osrednjo usmeritev našega lovstva, lovce pa, da so pred nami še velike naloge. Razstava naj bo hkrati ogledalo kulture človekovega in našega skupnega družbenega odnosa do narave in divjadi.

Prepričan sem, da bomo te cilje, ki smo si jih zastavili, tudi uresničili, če bomo razstavo v vsebinskem in estetskem pogledu primerno uredili. S tem bomo privabili na ogled te naše pomembne prireditve vse lovce in tudi čim več drugih delovnih ljudi, še posebej mladine, iz vse Slovenije.

NOVE MEDNARODNE MERSKE ENOTE

Novе mednarodne merske enote so od 12. 12. 1980 obvezne za vse države. Za nas je zanimivo, da ta mednarodni dogovor ne dovoljuje več prostorninskega metra temveč le kubični meter. Uradna ali javna raba nedovoljenih mer je sankcionirana in so določene znatne denarne kazni.

Dodamo naj še, da vsebuje objavljena preglednica le najbolj znane enote in da je še cel kup drugih sprememb (v fiziki, elektriki, elektroniki, strojništvu itd.), ki jih boste našli, če jih boste potrebovali, v posebnih zdajah.

mk

Zap. št.	Veličina	Merska enota	Znak	Izjemno dopustna enota	Znak	Prepovedane merske enote z 12. 12. 1980	Znak	Opomba
1.	Dolžina	meter	m	morska milja	—	angström mikron palec ali cola (inch) čevlji (foot) jard (yard)	Å m in ft yd	1 morska milja = 1852 m 1 Å = 10 ⁻¹⁰ m 1" = 10 ⁻⁴ m 1 in = 25,399.10 ⁻³ m 1 ft = 0,3048 m 1 yd = 0,914399 m
2.	Čas	sekunda	s	minuta ura dan teden mesec leto	min. h d — — —			1 min = 60 s 1 h = 3600 s 1 d = 86.400 s

Zap. št.	Velikina	Merska enota	Znak	Izjemno dopustna enota	Znak	Prepovedane merske enote z 12. 12. 1980	Znak	Opomba
3.	Masa	kilogram	kg	tona	t	kvintal ali metrski cent funt (pound) long-tona	q lb L/T	1 t = 10 ³ kg 1 q = 10 ² kg 1 lb = 0,45359 kg 1 L/T = 1016,04 kg
4.	Elektr. tok	amper	A					
5.	Temperat. termodinam.	kelvin	K	stopinja Celzija	°C			1° C = 1 K 0° C = 273,15 K
6.	Svetilnost	candela	cd					
7.	Količ. snovi	mol	mol					
8.	Sila	newton	N			dina kilopond pond	dyn kp p	1 dyn = 10 ⁻⁵ N 1 kp = 9,80665 N 1 p = 9,80665 mN
9.	tlak	pascal	Pa	bar	bar	tehnična atmosfera normalna, fizikalna atmosfera milimeter živosrebrnega stebrička milimeter vodnega stolpca	at atm Torr mmH ₂ O	1 bar = 10 ⁵ Pa 1 at = 98066,5 Pa 1 atm = 101325 Pa 1 Torr = 133,322 Pa 1 mm H ₂ O = 9,80665 Pa
10.	Ener., delo, količina toplote	joule	J	watt-ura elektron-volt	Wh eV	erg kilopond-meter kalorija	erg kpm cal	1 Wh = 3,6 kJ 1 eV = 1,60219 · 10 ⁻¹⁹ J 1 erg = 10 ⁻⁷ J 1 kpm = 9,80665 J 1 cal = 4,1868 J
11.	Moč, energija, termični pretok	watt	W	voltamper var	VA var	konjska moč	KM	1 W = 1 J/s 1 VA = 1 W (za določanje navidezne moči el. toka) 1 var = 1 W (za določanje jalove moči električnega toka) 1 KM = 735,498 W
12.	Ploščina	kvadratni meter	(m ²)	ar hektar	a ha	barn	b	1 a = 100 m ² 1 ha = 10 ⁴ m ² = 10000 m ² 1 b = 10 ⁻²⁸ m ²
13.	Prostornina	kubični meter	(m ³)	liter	l	registrska tona prostorninski meter	— prm	1 l = 10 ⁻³ m ³ 1 reg. tona = 2,832 m ³
14.	Hitrost	meter na sekundo	m/s	vozel		čevljev na sekundo	ft/s	vozel = morska milja na uro = 0,514 m/s 1 ft/s = 0,3048 m/s
15.	Frekvenca	hertz	Hz					1 Hz = 1/s
16.	Gostota magnetnega pretoka	tesla	T					1 T = 1 N/i m, 1 A

GOZDARSKI IN LESARSKI JUBILEJ OSKARJA JUGA

Letos se vrstijo jubileji naših gozdarjev kot na tekočem traku. Človek lahko postane vražjeveren, statistik pa bi ta pojav enostavno razglasil za zakonitost, na okroglih 5 let so se rojevali najbolj znani gozdarji »stare garde«. Vrsti, ki smo se jih letos spomnili v naši reviji, se pridružuje Oskar Jug, dipl. inž. gozd., ki letos preživi že svoje 80. leto.

Oskar Jug, ki je sicer končal gozdarsko visoko šolo in je svoje predvojno strokovno delo namenjal gozdovom, je eden prvih, ki se je po vojni v celoti posvetil organizaciji in izgradnji naše lesne industrije, ki je bila takrat zares pravi začetnik, saj je bila brez materialne in kadrovske osnove, skratka brez tradicije.

Oskar Jug se je rodil 27. 8. 1900 na Colu nad Vipavo. Njegova službena oziroma strokovna pot je bila zelo podobna potem takrat sicer maloštevilnih mladih gozdarskih strokovnjakov, le da je bil eden redkih, ki je dobil službo v Sloveniji in mu ni bilo treba na delo v druge jugoslovanske pokrajine.

V Kočevju ga je zatekla vojna. Tu se je vključil v NOB kot aktivist. Z aktivističnim delom je nadaljeval v Ljubljani, kamor se je preselil.

Prvi dve leti po vojni je vodil sedanje Gozdno gospodarstvo Postojna. Leta 1947 pa je bil imenovan za načelnika Uprave gozdnih gospodarstev Slovenije. To je bila hkrati zadnja »čista« gozdarska služba. Odslej se je posvečal izključno razvoju naše lesne industrije.

Kot direktor LIP Ljubljana (Lesnoindustrijsko podjetje) in šef kapitalne izgradnje pri generalni direkciji lesne industrije Slovenije je imel polne roke dela. Takrat so postavljali na noge prve lesnoindustrijske obrate. Kljub temu je našel čas tudi za teorijo obdelave in predelave lesa. V svojem strokovnem delu se ni posvečal ozko izbranim problemom. Nastajajoča lesna industrija je potrebovala strokovnjake, ki obvladajo kompletne postopke in procese. Zato je njegova bibliografija obsežna in pestra. V njej najdemo razprave o storilnosti v lesni industriji do razprav o tehnoloških vprašanjih kot je na primer izdelava vezanih vrat ali proizvodnja upognjenega pohištva.

Šest let, od 1962 do 1968, je predaval na Višji lesni šoli v Ljubljani. Leta 1952 je postal direktor Biroja za lesno industrijo v Ljubljani, kjer je ostal do upokojitve.

Ko pregledujemo njegovo strokovno delo, bi težko rekli, kateremu področju, usmeritvi ali problemu je posvečal posebno ljubezen in profesionalno voljo. Bržčas pa ne bo zgrešena ugotovitev, da je predvsem njegova zasluga, da je strokovna revija LES obšla številne čeri in prepreke in se naposled razvila v organsko spremljevalko stroke, brez katere bi bila visoka stopnja razvoja obdelovalne in predelovalne industrijske tehnologije lesa nemogoča.

Revijo je urejal najprej od 1953. do 1961. leta. Spet je prevzel skrb zanjo leta 1969 in še vedno skrbi zanjo kot urednik in kot organizator. Revija je zlasti v obdobju njegovega drugega urednikovanja zelo, zelo napredovala in se uvrstila ob bok revijam podobne vsebine po Evropi. O reviji bomo v kratkem spet spregovorili. Tokrat pa naj ponovimo le, da je organski splet njegovega znanja in izkušenj, zagotavlja maksimalno učinkovito vzgojno vrednost revije LES, ki je še danes edina redna strokovna lesarska literatura v Sloveniji.

Disciplina dela in disciplina življenja Oskarja Juga sta med kolegi že prislovični. Od njiju tudi sedaj ne odstopa. To pa jubilarntu zagotavlja še naprej plodno delo v stroki in v Zvezi inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije, kjer živo deluje že vsa leta po vojni. Njegove izkušnje bodo tudi, če bo odložil uredniško pero in zapustil uredniški koš, še naprej zelene in nepogrešljive.

Marko Kmecl

BITI ZVEST NARAVI, POMENI BITI ZVEST SEBI

Portret Miloša Keliha, ob njegovi osemdesetletnici

Miloš Kelih je človek nenavadnih vrlin, kakršnih je v današnjem svetu malo. Njegova izjemna življenjska sila, ljubezen do ljudi in živali, gozda in gore, je v meni vedno zbujala radovednost, od kod izvori njegove energije?

Spoznala sva se v prvih povojnih letih, ko smo skupaj s pokojnim generalom Jakom Avšičem in pokojnim pisateljem Matevžom Hacetom, delali na Ministrstvu za gozdarstvo.

Miloš je bil takrat eden naših najboljših gozdarjev operativcev, direktor Gozdnega gospodarstva v Novem mestu, v Kranju, pomočnik direktorja na Bledu in do upokojitve polnih dvajset let upravitelj Gozdne uprave Pokljuka.

Letos je dopolnil osemdeset let, pa ga gozd in življenje v njem privlačita še vedno z enako močjo, kot mladeniča. Strma, vijugava, težka, pa vendar lepa je bila njegova pot skozi viharo življenje dveh svetovnih vojn in revolucije.

Odgrnimo zaveso spomina.

Miloš Kelih se je rodil pred osemdesetimi leti v Selih na Koroškem.

Otroštva se Miloš spominja z radostjo v srcu, izgube Koroške pa vselej z grenkobo in bolečino. Kot deček je večino časa preživel z očetom v gozdu. Tu se je spoznal z naravo in jo vzljubil z vsem srcem. Ni čudno, da se je Miloš Kelih odločil za gozdarski poklic.

Vse izpite na Nižji gozdarski šoli v Velikovcu je opravil z odliko. Izkazal se je tudi v praksi, ko je delal kot gozdarski pripravnik pri lesnem trgovcu in lesnem posestniku Jugovcu na Koroškem.

Prelomnica v njegovem življenju je bila izguba Slovenske Koroške. Kelih se je kot zavedni Slovenec v letih 1918/1919 priključil Majstrovim borcem in se udeležil bojev za osvoboditev Koroške v IV. Koroškem bataljonu. 4. maja 1919. leta so ga ujeli Nemci in ga zaprli v Celovcu. Ušel je iz zapora. S pomočjo dveh hlapcev je preplaval Dravo, takrat še ledenomrzlo in se vrnil v svojo bojno enoto.

S težkim srcem je zapustil rodno Koroško. Moral je s trebuhom za kruhom. Kot gozdar se je zaposlil v Kamniku in se tu ukvarjal tudi z lovom. Ko so se začela v Kamniku strankarska trenja, se je umaknil v Novi Sad, kjer je delal v gozdarstvu in lovstvu.

Pred Nemci se je umaknil v Surčin blizu Zemuna. Tu se je povezal z ljudskim odporom in partizani. Z družino je živel na samem, tako, da ga Nemci niso odkrili. Po goštem naključju pa je ušel ustašem, ki so ga že imeli na seznamu za likvidacijo. Po koncu vojne je organiziral gozdarstvo in lovstvo v okolici Beograda. Takoj pa, ko je bilo le mogoče, se je vrnil v Slovenijo.

Najtežja povojna leta, ko je gozdarstvo reševalo naše gospodarske probleme, je Miloš Kelih delal kot direktor gozdarstva v Novem mestu in Kranju. To so bila leta velikih sečenj, frontnih brigad, težkih in neusmiljenih zadolžitvev. Kot sposoben organizator se je odlikoval v izpolnjevanju nalog, zato je dobil naziv »višji gozdarski tehnik« in je tudi odlikovan z »Redom dela s srebrnim vencem«.

Nekoliko mirneje je zadihal, ko se je kot upravitelj ustavil na Gozdni upravi Pokljuka pri Gozdnem gospodarstvu Bled.

Je častni član ZIT GL Slovenije in častni predsednik Lovske zveze Gorenjske. Miloš Kelih pa je ves čas po osvoboditvi z isto vnemo, ko v gozdarstvu, delal na učvrstitvi slovenskega lovstva in za razvoj kinologije. Dobil je vsa slovenska lovska in kinološka odlikovanja.

Upam, da mu bo življenje naklonjeno prav tako, kot je on naklonjen življenju. To mu želimo lovci in gozdarji in vsi njegovi iskreni prijatelji.

Tone Svetina

PROF. FRANJO SEVNIK — IN MEMORIAM

Profesor Franjo Sevnik je bil dolgoletni prijatelj naše strokovne revije. Kako tudi ne, saj je bil eden izmed ustanoviteljev, ko je leta 1936 začela izhajati; do poslednjih mesecev je sodeloval kot pisec, svetovalec in predvsem kot prijatelj. Letos 1. januarja je praznoval svoj 85. rojstni dan in ob čestitki, ki smo mu jo zapisali v naši reviji, v spoštovanju do njegovega dela, je sam dodal naslednjo misel:

Vesel sem, da lahko kot gozdar z dolgoletnim strokovnim delovanjem na ta način izrečem vsem gozdarjem, zlasti pa bivšim borcem in aktivistom NOV iskrene čestitke za Novo leto z željo, da čvrsto skupno delo rodi še mnogo dobrega našim gozdom.

Takšen je bil profesor Sevnik na svoji življenjski poti: Slovenec domoljub, ki je ljubil ljudi in darežljivost te naše zemlje. Tej osnovi svoje življenjske in nazorske usmeritve je posvečal ves svoj razum, čustva in telesno moč, ki jih je razdaljal v svojem bogatem družbenem, strokovno operativnem, pedagoškem in znanstvenem delu. Ko sva še kratek čas pred tihim in skromnim koncem ure razpravljala, je živo in tvorno povezoval vse strokovne dogodke predvojnih in povojnih let v nanizanko slovenskega gozdarskega strokovnega hotenja, ki je v povojnem času vzletelo strmo navzgor, kjer se je pridružilo evropskim narodom z najvišjo naravogospodarsko kulturo. V tem razcvetu je imel učitelj prvih generacij slovenskih gozdarskih inženirjev, ki so zaključili študij na njegovi, novi gozdarski visoki šoli v Ljubljani, pomembno vlogo.

Franjo Sevnik se je rodil 1. 1. 1895 v vasi Župelevec pri Brežicah v kmečki družini. V šole je hodil v Krškem in v Idriji, kjer je leta 1914 maturiral. V Grazu je končal 1 semester Tehniške gradbene visoke šole, na Dunaju 2 semestra Visoke šole za kulturo tal, gozdarski oddelek, da bi gozdarske študije zaključil na Agronomsko-gozdarski fakulteti v Zagrebu leta 1920.

Najprej je kot gozdar delal na gozdni upravi v Bohinjski Bistrici in kasneje pri gozdni direkciji (državni gozdovi) v Ljubljani. 2 leti (1924–1926) je delal na gozdnem uradu veleposestva v Vukovaru, nato pa 10 let na gozdnem uradu v Soteski kot gozdni upravitelj. Od leta 1936 do leta 1943 je bil šef centrale in predsednik upravnega odbora pri Začasni državni upravi razlaščenih veleposestniških gozdov.

Leta 1943 je odšel v partizane; pred tem je deloval v OF in tam organiziral pri Upravnih komisiji gozdarsko službo na osvobojenem ozemlju. V tem času je postal tudi načelnik odseka za gozdarstvo pri predsedstvu SNOS.

Leta 1945 in 1946 je bil pomočnik ministra za gozdarstvo. Leta 1947 je organiziral inštitut za gozdarstvo Slovenije in ga vodil kot direktor do leta 1949. V tem času se je močno zavzemal in bil pobudnik za ustanovitev gozdarskega, lesno-industrijskega in lovskega muzeja v Bistri pri Vrhniki; takrat še pri gozdarskem inštitutu kasneje pa pri Tehniškem muzeju Slovenije.

Leta 1949 je bil postavljen za matičarja (skupaj s prof. Sotoškom) Gozdarskega oddelka pri Fakulteti za agronomijo in gozdarstvo v Ljubljani, kjer je bil leta 1950 izvoljen za rednega profesorja te fakultete. Vodil je katedro za gozdarsko ekonomiko. Na fakulteti je opravljal tudi dekanstvo in prodekanstvo funkcijo. Predaval je do svoje upokojitve leta 1964.

Do leta 1966 je bil tudi zunanji sodelavec inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo. Ne samo v pedagoškem in znanstvenem delu, sodeloval je tudi pri izredno plodnem društvenem delu v tedanjem času (Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesne industrije Slovenije), kjer je bil večletni odbornik. Sodeloval pa je tudi v predvojnih gozdarskih društvih.

Za svoje predano strokovno in družbenopolitično delo je prejel red zaslug za narod III. stopnje, dvakrat red za hrabrost in red dela z zlatim vencem, bil pa je tudi častni član Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva.

Kandidat za člana Komunistične partije Jugoslavije je postal leta 1942, leta 1944 pa je postal član KP Jugoslavije.

Podrobnejša biografija in bibliografija sta v GV iz leta 1975 in v monografiji Ljubljanska univerza I in II.

Med stenami uredništva Gozdarskega vestnika bo še dolgo tiho odmeval njegov rahlo obotavljajoči se glas, kjer je do konca iskal svojo nenehno živo željo, kako še kaj prispevati, graditi, pomagati. Zadnji njegovi spisi in razprave govore o organizaciji partizanskega gozdarstva. Vračal se je na inštitut, v svoj nedograjeni gozdarski muzej, nenehno se je vračal med gozdarje in v gozd. Srečanje z njim je bilo srečanje z ljubeznijo do ljudi in do narave, je bilo srečanje z gozdom, z milino in spoštovanjem, ki jih je razdajal prijateljem, kolegom in svojim učencem.

Njegovo delo ima posebno ceno. Profesor Sevnik je gozdar, ki je že izpred vojne rasel skupaj s slovenskim gozdom, aktivno in živo. Razumniško je ocenjeval njegov pomen za razvoj naše mlade slovenske družbe in čustveno je doživel vse njegove stiske in vzpone. Njegov prostor v raziskovalni misli slovenskega gozdarstva, šolstva in organizacije bo ostal trajno živ in nepozaben.

Marko Kmecl

STROKOVNI OBISKI

XI. MEDNARODNI KONGRES IUFRO SKUPINE S 2.09 — ONESNAŽENJE ZRAKA

V dneh od 31. 8. do 6. 9. 1980 sem se udeležil omenjenega kongresa v Grazu v Avstriji. V IUFRO skupini 2.09 sodelujem že od leta 1970 in sem se od takrat udeležil vseh srečanj, med drugim sem na zadnjih štirih imel tudi referate, ki so bili vedno (glede na živahno diskusijo) aktualni in ugodno sprejeti.

Letošnje srečanje je imelo za nas še posebno velik pomen zaradi dejstva, da je bilo v sosednji Avstriji, ki ima zelo podobno imisijsko problematiko, ki jo je pogosto treba reševati tudi skupno, kajti obe državi imata v neposredni bližini meje izvore onesnaženja. Obe državi sta turistično pomembni in zaradi tega naj bi v tem za Evropo pomembnem rekreacijsko-dopustniškem prostoru zrak ostal čist kolikor se le da, najboljši indikator tega pa je gozd. Poudarjali so popolno obvarovanje varovalnih, socialnih in okolje-krajinotvornih vlog gozda.

V vsaki stroki, tudi v naši, so v nekem času raziskave osredotočene na trenutno najbolj aktualno problematiko; v tej skupini je to transport onesnaženja na velike razdalje (long distance transport) in katastrofalne posledice, ki jih dolgotrajno zaplinitje lahko povzroči gozdu ali celotnemu gozdnemu ekosistemu samo ali v interakciji z drugimi škodljivimi običajnimi pojavi (suša, pozoba, latentne bolezni in škodljivci, neproučeni posegi človeka na gozd).

Glede obeh obravnavanih glavnih problemov (za katerima seveda stoji problematika meritev onesnaženja in določitev dop. normativov) smo z našimi raziskavami aktualni, vendar odločno premajhni (kadrovske in po opremi). Z gozdarsko imisijsko problematiko se samo na Avstrijskem Štajerskem ukvarja več kot 10 oseb (polno zaposlenih), poleg tega pa še mnogi z občasnim delom, zato nihče ne more razumeti, da v Sloveniji obravnava to problematiko en sam človek in da se je še za tega smatralo, da ni potreben!

Na koncu moram povedati tudi to, da je organizaciji predhodnega X. srečanja te skupine v Ljubljani v uvodnih besedah v Grazu in zadnjih na zaključni slovesnosti bilo dano vse priznanje!

In na koncu: Ne samo v pogovorih, tudi v uvodnih nagovorih so govorniki ponovno visoko ocenili organizacijo predhodnega X.

srečanja skupine, ki smo jo organizirali na Gozdarskem inštitutu v Ljubljani pred dvema letoma.

Marjan Šolar

SODELOVANJE Z DRŽAVAMI SEV NA PODROČJU RAZISKOVALNEGA DELA

Jugoslavija sodeluje že več let na področju raziskovalnega dela v gozdarstvu in lesarstvu z deželami SEV (vzhodnoevropska gospodarska skupnost) v projektu Kompleksno izkoriščanje lesnih surovin. To sodelovanje omogoča uporabo rezultatov raziskav na tem področju iz vseh dežel SEV po načelih recipročnosti in ustvarja možnost osebnih stikov z raziskovalci iz teh dežel pa tudi preizkus naših dognanj pri strokovnjakih dežel SEV.

V teh okvirih sem prisostvoval kot član jugoslovanske delegacije 14. zasedanju Sveta opolnomočenih predstavnikov dežel, ki sodelujejo pri omenjenem projektu SEV. Zasedanje je trajalo teden dni v Kališu pri Poznanju na Poljskem. Dnevni red je vseboval 11 točk, v katerih so bila vprašanja doseđanega dela in plani za bodoče delo znanstveno-tehničnega sodelovanja, zagotovitev aplikacij raziskovalnih rezultatov v proizvodnji, priprava raziskovalnih kadrov itd.

Problematika tega projekta je razdeljena v dve skupini nalog in sicer:

- 1) naloge večstranskega sodelovanja z večjimi obvezami članic in
- 2) naloge znanstveno-tehničnega sodelovanja.

V prvo skupino nalog, večstransko sodelovanje, spadajo naloge, pri katerih sodeluje tudi Jugoslavija in sicer izdelava sušilnic za les, tračnih žag za hlodovino, strojev za obdelavo korpusnih delov pohištva in sodelovanje pri projektiranju gozdarskega traktorja 120 kW moči.

V drugo skupino nalog znanstveno-tehničnega sodelovanja, pri katerih sodelujemo, so raziskave tehnologije in tehnike za kompleksno mehanizacijo redčenj in golih sečenj na ravninskih in hribovitih terenih, izdelava enotne metodologije za atestiranje mehanizmov, ki se uporabljajo pri izkoriščanju gozdov, izdelava in preizkus metodike ergonomskih meritev v povezavi s konstrukcijo strojev in opreme za gozdarstvo, predelava odpadkov, ki nastajajo pri izkoriščanju gozdov in mehanski predelavi lesa.

Znanstveno-tehnični svet bo zasedal v prihodnjem letu v Romuniji, na katerem bo posvetovanje o izkoriščanju odpadkov, ki nastajajo pri sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov.

Na terenu so prikazali tehnologijo izdelave iveri pri prvih redčenjih v borovih kulturah. Posek opravijo z motorno žago Husquarna, vpeto na posebnem nosilcu tako, da sekač pri podžaganju stoji zravnano, kar bistveno zmanjša utrujanje in poškodbe hrbtenice. Vendar je tak nosilec uporaben le na ravnih terenih brez površinskega kamna.

Spravilo je z enobobenskim vitlom, ki ga upravlja en delavec prek radia. Vitel in radio so konstruirali in izdelali na Poljskem. Na gozdni cesti celo neobeljeno drevo razsekajo v iveri. Sekalnik poganja traktor »Universal« 44 kW moči.

V inštitutu za lesno tehnologijo v Poznanju je izdelana naprava, ki iz iveri, izdelanih iz »neobeljenega tanjšega lesa« izloči do 80 % skorje. Naprava deluje na principu stiskanja iveri med valje z žlebovi. Kapaciteta je 7 m³ iveri na uro.

Milan Kuder

IZ DOMAČE IN TUJE PRAKSE

DREVESNIČARSTVO IN NAČINI POGOZDOVANJA NA SEVERNEM ŠVEDSKEM

Streule, A.: Pflanzennachzucht und Aufbaumethoden in Nordschweden, Der Schweizer Förster, No. 4, 1980.

Avtor je bil lani oktobra na praksi na gozdarskem inštitutu za izboljšave v Sävar-Umeå, Švedska, kjer se je seznanil z obsežno umetno obnovo njihovih gozdov.

Na začetku 19. stoletja so švedski gozdarji poskušali na obsežnih površinah pre-

biralno gospodariti, kar pa se jim ni posrečilo zaradi ostrega podnebja (pomanjkanje svetlobe in toplote). Obnesle pa so se golosečnje. Pri obhodnji 70–90 let doseže drevje v poprečju višino 25 m in prsni premer 25 cm. Delež drevesnih vrst je za državo: 46 % smreke, 38 % bora, 11 % breze, 5 % hrasta, bukve, jelše, trepetlike in drugih listavcev, medtem ko prevladuje na severnem Švedskem rdeči bor. Letno posekajo okoli 250.000 ha gozda, kar daje bruto 80 milijonov m³ lesa, kolikor znaša tudi prirastek celotnih gozdov. Golosečnje na površinah večjih od 100 ha so za švicarskega (tudi

Kontejnerji iz mineralne volne (Rock-Wool) s šestmesečnimi mladitvami rdečega bora

Naravno pomlajevanje s semenjaki, ki so ostali po golosečnji v razmiku 15 do 40 m

našega) gozdarja res nenavadne. Drevje posekajo in pospravijo s težkimi stroji, kar spominja na sodobno velikopovršinsko kmetijstvo. 60 % gozdcov po opravljenih golosekih obnovijo umetno, 40 % pa se obnavlja naravno s pomočjo posameznih semenjakov, ki jih puščajo na golosečni površini.

Za pogozdovanje velikih površin potrebujejo letno kar 440 milijonov sadik, od katerih pridelajo doma 410 milijonov in to dobro polovico na klasičen način, slabo polovico pa v rastlinjaki kot kontejnerske sadike (Paper-Pot, Rock-Wool l. dr.). Semo nabirajo z izbranih dreves pri golosečnji, predvsem semena rdečega bora pa veliko pridelajo v semenskih plantažah. Setev v ogrevanih plastičnih rastlinjaki (v papirnatih lončkih, šotnih prizmah in prizmah iz steklene volne) opravijo sredi marca, sredi avgusta pa plastične »stene« rastlinjaka zvijejo do višine 120 cm, da se sadike utrde. Za pogozdovanje so sadike uporabne junija naslednje leto. Slabše so se izkazale sadike v papirnatih lončkih, ker se papir v hladnih tleh zelo počasi razgradi. Med kontejnerskimi sistemi vzgoje sadik se je v zadnjih letih uveljavila vzgoja v prizmah iz mineralne

volne (40×40×65 mm) Rock-Wool, ki da odlične sadike pri pravilni uporabi umetnih gnojil.

Pogozdujejo na dobro pripravljenih površinah po golosečnji. Pogozdujejo pretežno ročno (rovnica, sadilna cev), v manjši meri strojno. Velikopovršinski nasadi so ogroženi prva leta predvsem od velikega rjavega ritčkarja (*Hyllobius abietis*), ki obžira lubje mladih sadik, od konkurenčne vegetacije (breze, trepetlike, trave) in zaradi zavijanja borovih poganjkov (*Melampsora pinitorqua*) v obliki črke S. Zaradi velikega rjavega ritčkarja pogozdujejo šele 4 leta po golosečnji, ko že propade zarod, ki se je zaredil v poganjkih in sečnih odpadkih. Kemično zatiranje z DDT preparati je namreč na Švedskem že nekaj let prepovedano. Deloma zatirajo trepetliko z fenoksiocetno kislino s škropljenjem iz aviona in sicer zato, ker je trepetlika glavni gostitelj glive, ki povzroča zavijanje borovih poganjkov. Le-ta nevarno okuži vršne poganjke 5–12-letnih borovcev. Z odstranjenjem trepetlike pa istočasno preneha razvoj zavijanja borovih poganjkov. Pripravo tal za umetno obnovo opravijo navadno s težkimi stroji, s katerimi pripravijo tla tako, da naredijo sadilne kupčke, da posnamejo surovi humus v pasovih; ali pa da naredijo brazde z močnejšim plugom. Avtor pravi, da spominjajo tako pripravljena gozdna tla na razdejanje po bombnem napadu. Težka mehanizacija za pripravo tal pa odpove tudi na skalnatem terenu. Hitro naraščanje stroškov običajno vzgojenih sadik narekuje novo vzgojo sadik in novo tehniko pogozdovanja. Zadnji čas velikopotezno preizkušajo načine direktne setve v gozdu po golosečnji in strojni obdelavi tal. Taka obnova s setvijo je praviloma cenejša, vendar je uspeh zelo odvisen od vremenskih razmer. Izredno majhna poraba semena je pri ročni setvi s posebno sejnalno palico, s katero posejejo na enem mestu tri do šest semen, te pa pokrijejo z majhnim plastičnim stožcem. Prvi razvoj mladice poteka pod tem plastičnim stožcem, ki je nekakšen minirastlinjak. Pod vplivom ultravijoličnih žarkov in mikroorganizmov plastični stožec po določenem času razpade, tako da se rast mladice nemoteno nadaljuje.

Pisec zaključuje članek z ugotovitvijo, da večji del švedskih metod sicer ne kaže direktno prenašati v Švico, da pa bi kazalo nekatere načine vzgoje sadik in posamezne pomladitvene tehnike preizkusiti tudi doma; na primer:

- Setev pod plastične stožce (mini rastlinjak).
- Vzgojo sadik v prizmah iz mineralne volne in racionalno sadnjo s sadilno cevjo.
- Izdelavo sadilnih kupčkov na hladilnih in mokrih tleh zaradi izboljšave rastišča.

Lado Eleršek

UVAJANJE MOTORNIH ČISTILK V NEGO NASADOV NA GG NOVO MESTO

Že nekaj let nazaj razmišljamo o tem, kako bi olajšali delo in dosegli večje učinke pri negi nasadov, pripravi tal in pogozdovanju z ustreznimi stroji. Odločili smo se za nabavo motornih čistilk tipa Husquarna.

Dve motorni čistilki, ki smo ju dobili, smo dali na poizkusno delo v revir Račoha. Predvsem smo imeli namen, da bi se delavci privajali v različnih pogojih in terenih.

Izvršili smo tudi demonstracijo čiščenja v nasadu Jurenska gmajna. Pri poizkusnem delu in na demonstraciji smo ugotovili naslednje:

Motorna čistilka je zelo primerna za čiščenje grmovja in nezaželenih drevesnih vrst do 5 cm premera v nasadih iglavcev (mišljena tudi redna obnova ne glede na površino).

V času vegetacije priporočamo čiščenje površin, ki niso preveč kamenite. Na kamenitih tleh priporočamo čistiti pozimi in spomladi, ko je kamenje vidno. Delavec pri delu nehoti zadene kamen in poškoduje ali razbije krošni list.

Za čiščenje bukovih gošč ali prvo redčenje motorna čistilka ne bi bila primerna zaradi dolžine in oviranega gibanja.

Učinki pri poizkusnem delu so bili dobri, okrog 0,11–0,15 ha na 8 ur na tistih površinah, kjer z ročnim orodjem dosegamo normo od 0,06 do 0,08 ha. Pri demonstraciji sta se delavca izkazala, saj sta v 57 minutah očistila 0,05 ha površine. Čisti efekt je tako znašal 0,21 ha/8 ur. K temu času moramo prišteti še čas za odmor, oddihe, osebne potrebe in dotakanje goriva. Glede na utrudljivo delo bi moral ta čas znašati več kot 20 odst. Če računamo ta čas 25 odst., sta delavca dosegla normo 0,16 ha na 8 ur. Cenimo, da bi z ročnim orodjem za to površino znašala norma okrog 0,08 ha.

Motorna čistilka se nam ne zdi primerna za obžetev ali kombinirano čiščenje in obžetev. Trava in drugo neolesenelo rastlinje se rado ovije okoli žaginega lista. Učinek kombiniranega čiščenja z obžetvijo ni bil

zadovoljiv. Poizkusiti bi morali z montažo 30 cm noža (kot pri rotacijski kosilnici) namesto krošne žage.

Motorna čistilka je precej glasna in porabi nekaj več kot en liter mešanice na strojno uro. Pri delu je nujno treba uporabljati usnjene rokavice in ščitnike ali čepe za ušesa. Po potrebi bi morali uporabljati tudi zaščitna mrežasta očala.

Zaenkrat smo s čistilkami zadovoljni. Praksa pa bo pokazala ali jih bomo uvrstili med sodobnejše in učinkovite orodje za nego nasadov in sestojev.

Mirko Bajt

VEGETACIJA ZEMLJE IN EKOLOŠKI SISTEM GEO-BIOSFERE

Walther, H., *Vegetation of the Earth and Ecological Systems of the Geo-biosphere. Translated from the 3rd rev. German Edition by Wieser, J., Heidelberg Science Library, 2nd Ed. 1979, 274 pages, 124 figs. Soft cover DM 28, US \$ 15,40, Berlin-Heidelberg-New York, Springer Verlag.*

Pričujoče delo nam ni treba posebej predstavljati, saj je doživelo že tretjo izdajo v nemščini ter drugo v angleščini, razen tega je prevedeno še v šest drugih jezikov.

Medtem ko je ostal glavni naslov knjige *Vegetacija zemlje* isti, je novost te izdaje podnaslov *Ekološki sistemi geo-biosfere* pa tudi njegova vsebina. V knjigi je namreč prikazana delitev kontinentov na večje ekološke enote na osnovi klimatskih, talnih in orografskih lastnosti.

Vsebina knjige je razdeljena na štiri poglavja. V uvodnem delu nas avtor seznani z razdelitvijo geo-biosfere na devet klimatskih tipov, ki jih ekološko označujemo kot zonobiome. Vsak zonobiom, z nekaj izjemami, označujejo tudi značilni talni tipi in določena zonalna vegetacija. Ti med seboj niso ostro omejeni. Zaradi delovanja močnih mikroklimatskih dejavnikov obstajajo med njimi številni prehodi. Zato so združeni v takozvane zonoekotone. Ker se ekološki pogoji znotraj zonobiomov menjajo tudi z nadmorsko višino in s spremembo talnih razmer, so ti razdeljeni še na orobiome in pedobiome. Taka razdelitev je nazorno prikazana na geografskih kartah posamičnih kontinentov. V uvodnem poglavju se lahko seznanimos še z osnovnimi pojmi o nižjih ekoloških enotah (biogeocenozah, fitocenozah, synusijah) ter v osnovah tudi z naravo in strukturo ekosistemov (pretok snovi in

energije itd.). Uvodni del zaključuje v diagramu prikazana hierarhična razdelitev ekoloških enot cele biosfere.

V drugem splošnem delu je najprej kratek oris zgodovinskega razvoja naše zemlje kot rezultat razvojnih procesov rastlinskega in živalskega sveta. Sledi prikaz klimadiagramov, tako jih imenuje avtor za vsak zonobiom posebej, ter na koncu osnovni ekološki pojmi z opisom delovanja osnovnih ekoloških dejavnikov in zakonov.

V tretjem obsežnejšem delu je opisan vsak zonobiom posebej. Sestavlja ga najprej splošen klimatski opis, talne razmere, značilna vegetacijska doba, nato pa opis značilnih ekoloških dejavnikov. Prikazana je tudi njegova nadaljnja delitev na subzonobiome in druge nižje ekološke enote. Opise dopolnjuje bogato slikovno gradivo, fotografije, klimadiagrami in drugi diagrami.

Knjigo zaključuje poglavje o biomasi in primarni produkciji različnih vegetacijskih področij naše biosfere.

Kogar zanimajo ekološki problemi in problemi okolja nasploh in si želi razširiti znanje, bo segel po tej zanimivi knjigi, ki je plod štiridesetletnega dela izkušenega in svetovno znanega rastlinskega ekologa.

M. Accetto

GOZDARSTVO NA VRHU LESTVICE NEZGOD PRI DELU

Po objavljenih podatkih Zavoda za zdravstveno zavarovanje SRS so nezgode pri delu leta 1979 v vseh panogah gospodarstva v naši republiki narasle v primerjavi z letom 1978 za 2%. Na tisoč zavarovancev je bilo največ poškodb v gozdarstvu (90,2), sledi gradbeništvo (85,6), nato vodno gospodarstvo (74,6), obrtništvo (73,7) in promet (56,1), medtem ko je v drugih panogah manj kot 50 nezgod na tisoč zaposlenih.

Če preučimo podatke zadnjih nekaj let samo za gozdarstvo v naši republiki, vidimo, da število nezgod pri delu resda pada, toda resnost ostaja ali celo narašča. Še pred štirimi leti je bilo nad sto poškodb na tisoč delavcev, medtem ko je resnost ostala pri 23 dnevih.

Smrtne nezgode

V Sloveniji je bilo v letu 1979 skupaj 88 smrtnih nezgod ali 26 nezgod voč kot leto poprej. Najpogostejši vzroki za smrtno nezgode so bili: Kršenje in nespoštovanje predpisov o varstvu pri delu, ponesrečeni delavci

niso bili seznanjeni z nevarnostmi in jih niso poznali, nadalje slab in neorganiziran način dela, nedisciplinirano in podcenjevanje nevarnosti ali preutrujenost, često tudi pomanjkanje izkušenj pri delu. Vse naštetu prištevamo v tako imenovani osebni faktor in presega 76% vseh smrtnih primerov.

Primerjava za gozdarstvo Slovenije je naslednja:

V letu 1974 je bilo šest smrtnih nezgod, leta 1975 jih je bilo sedem, leta 1976 štiri, leta 1977 le še tri in leta 1978 dve, v letu 1979 pa je število ponovno naraslo na pet smrtnih primerov.

Poklicne bolezni

Po podatkih istega vira je bilo v 1979. letu 231 na novo registriranih poklicnih obolenj v primerjavi z letom poprej, ko je bilo prijavljenih 322 primerov poklicnih obolenj.

Podobno je stanje v gozdarstvu: poklicnih obolenj je vse manj, razen pojava naglušnosti traktoristov.

Stopnja obolenosti sluha sicer še ni tako visoka, da bi morali biti traktoristi zaradi tega invalidsko upokojeni, vendar je že samo ugotovljeno stanje zaskrbljujoče, saj so posamezne poklicne okvare lahko vzrok za nezgode pri delu.

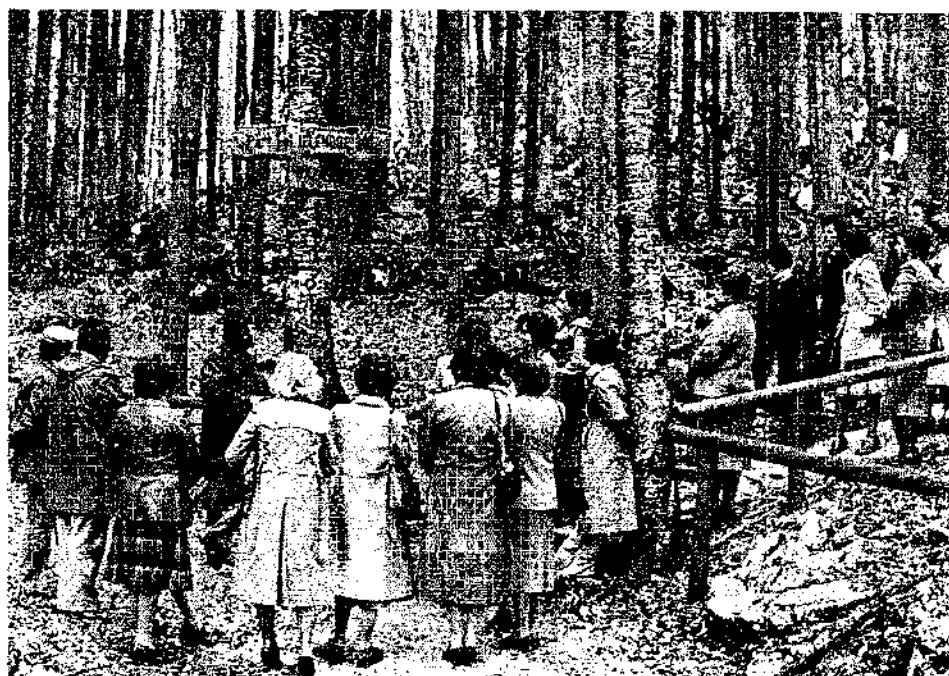
Število nezgod v Sloveniji upada

Primerjava podatkov o gibanju števila nezgod od leta 1964, ko smo imeli 108,2 nezgode na tisoč zaposlenih, padlo v letu 1979 na 58 nezgod. S tem pa ni rečeno, da s skrbnim delom pri organizaciji varstva pri delu tega števila ne bi mogli še nadalje znižati.

F. Cafnik Po glasilu
Gozdar GG Maribor

OBISKALE SO NAS MEDICINSKE SESTRE

Gozdno gospodarstvo Novo mesto TOZD gozdarstvo Podturn so 4. aprila letos obiskale medicinske sestre iz Društva medicinskih sester Slovenije, sekcije za medicino dela. Bilo jih je 34 iz vse Slovenije, med njimi pa tudi dr. Josip Pavlovič, specialist za medicino dela in predstojnik regijskega dispanzerja za medicino dela, prometa in športa v Novem mestu. To društvo že po tradiciji skrbi za strokovno izpopolnjevanje svojih članic. Med drugim vsako leto organizirajo strokovne obiske delovnih organizacij v posameznih regijah, kjer se neposredno seznanjajo sedaj s to, nato z drugo

gospodarsko dejavnostjo. Še posebno jih zanimajo dela in opravila, kjer pretijo povečane nevarnosti za poškodbe in zdravje delavcev, zdravstvena problematika in varnostna preventiva. Obiski imajo seminarski način, z neposredno izmenjavo mnenj, s kritičnimi presojami stanja, kar je za delovanje medicinskih sester na področju medicine dela nedvomno zelo koristno.

Tokrat je bila na vrsti naša regija in razveselilo nas je, da so si sestre želele поблиže ogledati tudi gozdarsko dejavnost.

Za uvod smo jim orisali gozdarstvo, opisali našo delovno organizacijo in TOZD gozdarstvo Podturn. Še posebej podrobno pa smo jim predstavili varstveno problematiko dela v gozdu.

Pred odhodom v sam gozd so si sestre ogledale gozdno drevesnico in pridobivanje eteričnega olja iz smrekovih in jelovih iglic. Na delovišču v Rogu pa so videle poleg sečnje in spravila lesa s konji in traktorji tudi prevoz lesa s težkimi kamioni s polprikolicami. Sestre so z zanimanjem spremljale posamezne faze dela in se živahno vključevale v razgovore, saj so mnoge od njih prvič videle kako praktično izgleda delo v gozdu.

Ob zaključku obiska so si sestre ogledale tudi znamenito »Bazo 20«, sedež političnega in vojaškega vodstva Slovenije med NOV.

Jože Kure in
Bogomir Špiletič

DRUŠTVENE VESTI

TRADICIJA, KI BOGATI

Splošno združenje za gozdarstvo SR Slovenije in Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije že nekaj let prirejata strokovno in družabno srečanje za vse upokojene tehnike in inženirje.

Medtem ko so se v prejšnjih letih na ta vabila odzivali le redki pa je letos »počilo«, saj se je zbralo kar 25 upokojenih gozdarskih in lesarskih strokovnjakov. Vztrajanje pri oceni, da je sodelovanje starejših kolegov v strokovnem življenju koristno tako za starejše kot mlajše in zato neprestano bogatenje programov teh srečanj, je bilo kot kaže, pravilno in modro.

Pri organizaciji vseh teh srečanj imajo posebno vlogo gostitelji – gozdna gospodarstva, ki v kratkem, komaj enodnevnem programu, poskušajo na sintezni način posredovati udeležencem kompletno gozdnogospodarsko pa tudi lesnopredelovalno problematiko na svojem območju.

Kot že rečeno, je letos 25 nekdanjih kreatorjev gozdarske politike in gozdarskega strokovnega dela v Sloveniji poskušalo za 10 ur prekiniti svoj »penzionerski« staž in se spet tvorno vključiti v strokovna dogajanja; treba je priznati, uspešno. Gozdnogospodarska in lesnopredelovalna problematika mariborskega območja je tako pestra, včasih tudi zapletena, da so imeli udeleženci obilo možnosti izkoristiti svoje bogate izkušnje in znanje. Mariborski gozdarji in lesarji jim niso prizanašali. Postavljali so jih pred vrsto vprašanj, katerih reševanje je bilo za vse zanimivo in koristno. Elektronsko merjenje lesa, žagalnica in sortirnica, energijska izraba lubja na Centralnem mehaniziranem skladišču v Limbušu, so bile zanje sicer novosti; ko pa so prišli v Šumik na Pohorju, k držam in h gozdnemu delu pa so bili spet doma, »na nogah«, kot se temu reče.

Pokukali so tudi v klet na Pekrski gorci, kjer so ugotovili, da napredujejo tudi druge stroke. Občudovali so Jurševo tiso v Bistrici pri Rušah ($\varnothing$ 139 cm) in obiskali nekaj partizanskih spomenikov na Pohorju. Siht je bil dolg, nič krajši kot v tistih najbolj »divjlih« časih po vojni. Toda z zadovoljstvom so vzdržali, utrujeni, toda srečni. Njihovega zanimanja za strokovna vprašanja so se veselili tako gostitelji kot oni sami.

Hvaležni organizatorjem v Mariboru ter Splošnemu združenju za gozdarstvo, z večkrat ponovljeno željo, da bi takšna srečanja pripravili tudi v bodoče, so 30. 5. 1980 zvečer uspešno zaključili svoj letošnji strokovni »repetitum«, ki naj bi bil prihodnjič še množičnejši!

mk

EKIPNO IN POSAMIČNO PRVI NOVOMESČANI

Rezultati IX. republiškega tekmovanja gozdnih delavcev v Črni na Koroškem 14. 6. 1980.

Posamezne razvrstitve: 1. Jože Grandovec GG Novo mesto 604,5 – 2. Ivan Strumbelj GG Novo mesto 593,5 – 3. Izidor Fink GG Novo mesto 593,0 – 4. Peter Obretan Lesna Slovenj Gradec 578,5 – 5. Emil Balajt ABC Pomurka 570,5 – 6. Ivan Čuh GG Postojna 569,0 – 7. Franc Bajc GG Postojna 567,5 – 8. Ivan Rovar GG Kočevje 563,5 – 9. Jože Zamernik GG Nazarje 563,0 – 10. Andrej Lenko GG Nazarje 561, 5.

Ekipna uvrstitve: 1. GG Novo mesto 1791 točk – 2. GG Nazarje 1685 točk – 3. GG Postojna 1684,5 točk – 4. Lesna Slovenj Gradec 1684,0 točk – 5. Tolmin 1580,0 točk – 6. GG Celje 1546,0 točk – 7. GG Kočevje 1520,5 točk – 8. ABC Pomurka 1508,0 točk – 9. GG Maribor 1505,0 točk – 10. GG Bled 1466,5 točk – 11. TOK Nazarje 1441,5 točk – 12. GG Brežice 1364,0 točk.

Konec junija je bilo v Ivanjici (SR Srbija) medrepubliško gozdarsko tekmovanje, na katerem pa slovenski tekmovalci niso dosegli uspehov kot v preteklih letih in ki smo jih tudi letos potihem pričakovali. Ivan Čuk (GG Postojna) je edini spominjal na dobro tradicijo slovenskih gozdarjev iz preteklih let; dosegel je drugo mesto. Vsi ostali (5) so se zvrstili slabše od 15. mesta.

mk

PRVI ORGANIZIRANI GOZDARSKI POHOD PO CIGLARJEVI PEŠPOTI OD DRAVE DO JADRANA

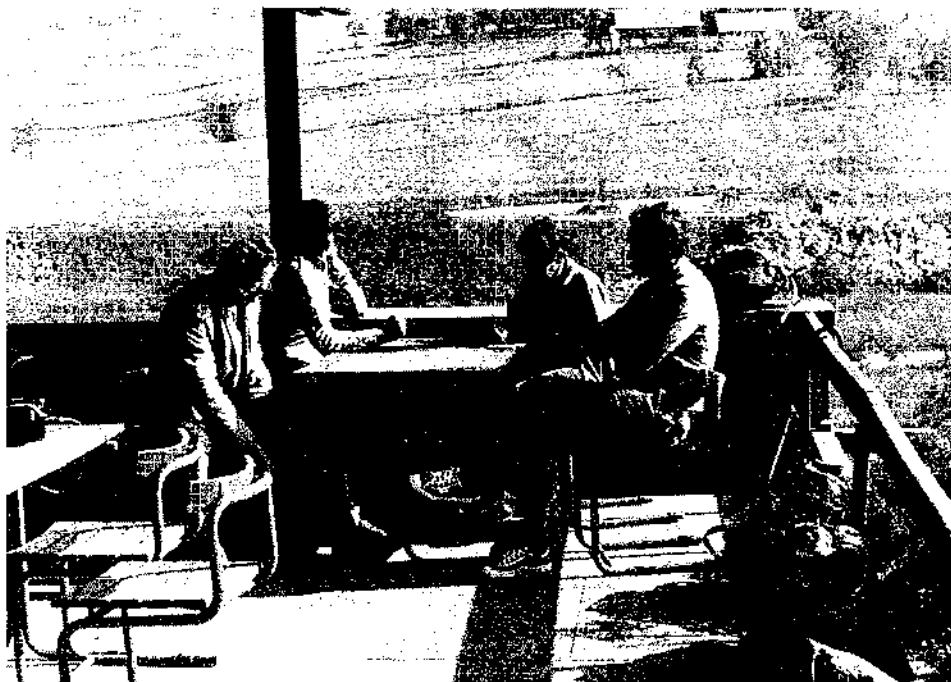
Prispevek smo si izposodili pri VIHARNIKU, glasilu Lesne iz Slovenj Gradca, kjer je Vida Vrhnjakova objavila zanimivo in sočno pričevanje o strokovno-rekreativnem podvigu članov DIT GL Slovenj Gradec. Zaradi razumljivih razlogov smo izpustili nekatere zabelke in intimnosti (recimo tisto, kako je moral nek gozdar za svojo ženo nositi na E-6 YU tudi plesirko in čevaljce z visokimi petami), ki dajejo originalnemu zapisu iskrivo poskočnost in satirično kritičnost o naših (gozdarskih) navadah in razvadah. Želimo, da bi vzgled iz Slovenj Gradca pritegnil, saj ne gre za vsakdanji izlet, temveč eno izmed oblik javnega gozdarskega dela, ki ga pri našem strokovnem delu vse bolj pogrešamo.

Popotovanja po E6 se je udeležilo le dvanajst popotnikov z »gozdarsko-fizično kondicijo«. Organizator popotovanja, DIT Slovenj Gradec, ki je zbiral popotnike, je dal v razpis le en sam selekcijski faktor in to »gozdarsko-fizično kondicijo«. Spričevala ali diplome namreč niso bila potrebna.

Tako sta dva kombija s popotniki drvele po »lepi« občinski gozdni cesti proti Slemenu nad Šoštanjem in brisalci so komaj utegnili brisati stekla. »Dobro jutro« nazarskih gozdarjev taksatorjev inž. Cirila in inž. Džolija, ki sta nas pričakala na Slemenu, je res prineslo dobro jutro. Po kratkem ogrevanju in žigosanju knjižic E6 smo zakoračili proti Mozirju že z dežniki v nahrbtniku. Udeleženci vojaških vežb na Slemenu so nas posmehljivo pogledovali, ko smo šli skozi njihov tabor. Maršruta, ki je bila pred nami, bi lahko bila njim v čast, če bi jo zmogli.

Sveže in spočite noge so prehitevale normative o dolžini poti, čeprav se je Ciril vneto trudil in na poti razlagal in opominjal na vse zanimivosti. Kljub postankom na kmetiji Žlebnik, kjer je med vojno padel Kajuh in pri Mornovi zijalki (paleontološko najdišče), kjer je verjetno prebival predzgodovinski človek, smo bili že ob 9.30 na naslednji kontrolni točki pri Grebenšku v dolini Hudega potoka. Do tod se je naša E6 ves čas spuščala navzdol in kilometri so leteli izpod nog. Vroč rumov čaj in kratek klepet z lastnico gostišča, ki takšne vrste popotnikov že dobro pozna, nam je dal novega poleta za pot navzgor in nato dalje proti Mozirju.

Pri ogledu Savinjskega gaja smo se srečali s tovarišico Danico iz Turistične zveze Slovenije (tudi sodelavka pri E6), ki je z družino pešočila ravno v obratni smeri. Njena

Na prijazni terasi motela v Grosupljem so ditovci zadovoljno iztegnili svoje utrujene ude.
Foto M. Sekirnik

ugotovitev: »...Čudovito! Škoda, da gre naša pot po E6 že h koncu...«, nas takrat še ni popolno prepričala. Zanimivo je še to, kako vsi popotniki po E6, čeprav neznanci, takoj najdejo stik in temo za pogovor.

Neverjetno, kako nam je prišlo popoldansko pešačenje navzgor po strmi gozdni vlakci, po senčnih, hladnih listnatih gozdovih, z vonjem po šmarnicah. Le Luka je zastajal zaradi dodatne obremenitve preveč zaužitih pijač. Sinov »atek, atek,« ga je spodbujal, da je z nekajminutno zamudo prisopihal za nami na travnato pobočje s čudovitim razgledom na Mozirje, Nazarje in Gornjesavinjsko dolino. Polurno sončenje oziroma sušenje premočenih srajc je dalo priložnost za živahen pogovor in smeh.

Še zadnji vzpon mimo romarske cerkve na Mariji Čreti, 924 m, ter spust k planinski koči, pa je bil zaključen ob 18. uri naš prvi del poti. Prvi smo prišli tja še suhi, zadnje, med njimi Luko pa je že krepko močil naliv.

V koči nas je ljubeznivo sprejel oskrbnik Janko, upokojeni učitelj in borec ter udeleženec bojev XIV. divizije na Čreti leta 1941. O vseh podrobnostih teh bojev smo zvedeli še isti večer, ko smo skupaj zalivali naše popotne malice.

Kljub kratki noči zbora ob sedmih nihče ni zamudil. Čakal nas je že pravi kmečki zajtrk: sveže mleko in domač kruh od soseda Punčuha. Čeprav je bila nedelja pa je bil že med nami inž. Vlado Vrtačnik, direktor TOK Vransko, ki nas je potem spremljal ves popoldan.

Po stari gozdarski navadi nam je kolega iz Vranskega podal na prvi razgledni točki blizu cerkve Sv. Katerine okvirni oris gozdarstva TOK Vransko. Zanimivost in posnemanja vredno je dejstvo, da so gozdarji iz Vranskega že pred leti uspeli uvesti namenski občinski samoprispevek za izgradnjo gozdnih cest, ki sočasno povezujejo hribovske kmetije. Na ta način gozdarstvo pridobi letno okrog 400 starih milijonov investicijskih sredstev. Za to so pretežno vse kmetije povezane z dolino s kamionskimi cestami. Tudi pri vzdrževanju cest grečo z roko v roki Komunala in gozdarstvo. Kljub taki družbeni zainteresiranosti za obstoj hri-

bovskega kmetijstva pa so kmetje izredno nezaupljivi pri najemanju kreditov in se jih načelno branijo, kar je za naše razmere popolnoma nerazumljivo.

Kot smo prejšnji popoldan občudovali bujne naravske listnate gozdove s primesjo kvalitetnega bora, smo tu peščili skozi nepregledne, naravne smrekove gozdove, z bogatim polnilom listavcev. Pot do Jošta, ki teče v glavnem po grebenu oziroma meji med naravskim in celjskim območjem, predstavlja strnjeno gozdno področje. Le Rapasove peči so nam razkrile pogled na vransko kotlino in okoliške zasavske gore.

Pri Joštu, 937 m, stari romarski cerkvi, nas je vljudno sprejel kmet Mežnar in nam poleg žigov postregel z domačim moštom in dobrimi flancati.

Tu nas je pričel prati dež, nazadnje z nalivi, točo, gromom in strelo. Dvakrat je treščilo prav blizu nas. Prav na hitro smo se poslovili od kolega Vrtačnika, ki je krenil proti dolini, mi pa prek grebena in opuščene kmetije Planinc iz štajerske na kranjsko. In kljub odprtim dežnikom je bila pot še posebej zanimiva in še hitreje smo stopili, čeprav smo že nekaj časa hodili v dveh skupinah.

Oznaka poti E6 na vranskem področju je prav imenitna.

V Motniku smo bili prvi ob dvanajstih, zadnji skoraj eno uro pozneje: seveda Luka z družino, Samo z deklico in najtežji član skupine Branko. V gostišču Grabnar sta naš že čakala inž. Damjan Pavčovec, šef taksacije GG Ljubljana in inž. Tone Lesnik, taksator.

Ljubljancana, ki sta tudi prvič hodila po njihovem delu E6, sta bila z nami vred navdušena, ko smo ob rahlem rosenju peščili po mehkih lovskih stezah. Severna pobočja so bila vsa temna in črna od bujnih bukovih gozdov, južna na meliščih pa svetla in revna.

Organizatorica pohoda in pisateljica tega zapisa je zmagoslavno osvojila dobroveljski vrh.
Foto M. Sekirnik

Vodja TOK gozdarstvo Vransko je pripravil letečo »tekočo« pavzo. Foto M. Sekirnik

Zadnji del poti proti Limbarski gori smo pešali po kamionski cesti in marsikdo je že čudno prestavljal noge ter vzbujal posmeh pri mimovozečih avtomobilistih.

Polurni postanek pri žigosanju knjižic nam je ohromel noge, da smo kot račke odracali iz gostišča. Strm spust po travnatem pobočju Limbarske gore je še pojačal bolečine v kolkih, toda le za kratek čas. Nočilo se je že, in pohiteti je bilo treba še skozi temen hrastov gozd, kjer je celo Ljubljančanom zmanjkalo markacij.

Ob 20.30 smo bili v Moravčah, na kontrolni točki v gostišču Jurka. Lastnica in tudi znanka iz srečanja oskrbnikov kontrolnih točk E6 iz leta 1979 nas je prijazno sprejela in razveselila z obvestilom, da je pripravljena prha in topla voda. Le-to si je vsak po tistem najbolj želel. In v dobri uri je bilo v našem prenočišču tiho kot v cerkvi.

Prek Save se je pokrajina bistveno menjala. Redki hrastovi, kostanjevi in brezovi gozdovi so vedno bolj propuščali vse večjo opoldansko pripeko. Siromašen kmet je v pobočju škropil koruzo, njegov oče pa je užitkarsko posedal na zarah. Na naš podzrav je odgovoril v nemščini in nikakor ni mogel razumeti, da smo vendar Slovenci. Ali so tod ljudje res vajeni, da pešajo po E6 samo tujci, ali pa je bil možakar prizadet še iz vojne?

Na Janjšje, 794 m planotast vrh, smo prispeli okrog enajstih. Velik in skoraj prazen planinski dom je dal možnost klepetavi oskrbnici, da je bila ob našem prihodu še bolj glasna. Takoj nas je seznanila z dvema gostoma, ki sta bila tudi gozdarja. Sklep je bil na dlani: gozdarja, ljubljanska taksatorja, bosta zapeljala z avtom naše nahrbtnike do Trebeljevega, mi pa si za nadomestilo poleg obveznega čaja z dodatkom ostrega, lahko privoščimo en liter dolenjske kapljice. Vse je šlo na brzino, saj smo morali hiteti, ker smo imeli napovedano srečanje z ljubljanskimi gozdarji na Trebeljevem od 13. do 14. ure. Čeprav nas ni bilo več devet v skupini, kot smo bili napovedani, smo morali biti vsaj mi točni.

Pred Trebeljevem smo prvi počakali zadnje, si nadel čepice z oznako E6 in skupno zakoračili v vasico. Kontrolna točka na kmetiji Lončar je kot hišica iz sanj, vsa nova in lepa ter polna zelenja in cvetja, v njej in pred njo. Skoraj ne moreš razumeti od kod je zašla v to dolensko revščino oz. skromnost. Ura je bila 13.30 in pred turistično kmetijo so bili zbrani naši gostitelji: profesor Bleiweis, predstavnik DIT GL Ljubljana, ing. Marja

Zorn, predstavnik odbora E6, ing. Pavlovec Damjan, predstavnik GG Ljubljana, ing. Sonja Kober, predstavnik GG Ljubljana, ing. Lesnik Tone, taksator pri GG Ljubljana in naša dva znanca taksatorja iz Janč (skrb in vzdrževanje E6 imajo na drugih GG pretežno taksatorji!). Kako pristrčno je bilo srečanje, se skoraj ne da opisati. Zgovorna Sonja je pokazala še tiste dobre lastnosti, ki jih nismo poznali. Z domačo »kačjo slino« je ohladila zagorela telesa, kar je Marja sproti registrirala s fotoaparatom. Po pravem holcarskem kosilu, po količini namreč, se je vnel živahen pogovor, poln humorja in veselja ter popotniških in gozdarskih zgodbic. Od gostiteljev smo dobili priznanje, da je akcija DIT GL Slovenj Gradec hvale in posnemanja vredna. Sprejeli so naš izziv, da se nam priključijo pri naslednji etapi, morda že v jeseni. Težko se je bilo dvigniti od obložene mize, še težje od prijateljev in kolegov.

Naslednji dopoldan smo molčeči prestopili iz avtobusa v avtobus in končno po peturni vožnji prispeli ob 13. v Slovenj Gradec. Na TOZD Gozdarstvo Slovenj Gradec so nas ženske posmehljivo sprejele »... gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor!« Res smo bili vsi precej zdelani, z različnimi posledicami, toda če pozabimo nevšečnosti s prevozom, so bila doživetja in spoznanja čudovita in enkratna. Vsega se ne da opisati ali povedati, treba je doživeti!

Peš pot je kot Slovenska planinska transverzala št. 2, vključena v Evropsko peš pot šest (Baltik—Wachau—Jadran). Zato naj bi tudi v mednarodnem okviru utrjevala spoznanje o nujnosti varovanja narave in človekovega okolja ter misel o medsebojnem spoznavanju narodov zaradi sožitja in utrjevanja miru v svetu.

Vida Vrhnjak

ZAPIS NA BUKVI

Foto: prof. Franjo Rainer

Prevelike razlike med temeljnimi organizacijami

Že kratek pregled naših gozdnogospodarskih organizacij, njihove organizacijske strukture, kaže na veliko neenotnost. Nekatera gozdna gospodarstva so oblikovala temeljne organizacije po teritorialnem, druga po občinskem načelu, nekatera pa so upoštevala dotedanjo razdelitev, obseg proizvodnje. Torej gre za posamezne kriterije, ki so vsi upoštevanja vredni in jih moramo upoštevati, vendar v optimalnem razmerju.

Sedanja raznolika organiziranost onemogoča vzporejanje in primerjanje med temeljnimi organizacijami posameznih gozdnih gospodarstev; tudi primerjanje gozdnih gospodarstev med seboj je nemogoče. Splošno združenje sedaj pripravlja enotne kriterije in merila kot osnovo za oblikovanje temeljnih organizacij kooperantov. Kriteriji naj bi bili numerični (obseg gozdov, odkup itd.), ekonomski (rentabilnost) in vsebinski (pogoji gospodarjenja).

Gozdarje na stranski tir

Če vas bo to sporočilo doseglo še pravi čas in razprava o samoupravnem sporazumu za elektrogospodarstvo SR Slovenije še ne

bo zaključena, ga proučite in bodite pozorni zlasti na 21. člen. V tem členu so našteje investicijske dejavnosti, ki jim ni treba plačevati elektroprispevka. Med njimi ni več gozdnobioloških vlaganj kot je bilo doslej. Gozdarji, zaradi vpliva gozdov na hidrorežim, ki je v proizvodnji električne energije zelo pomemben, vse do sedaj tega prispevka nismo plačevali. Kaže, da gozdovi nimajo več nobene vloge kot regulator vodnega režima.

Prav je, da se vse temeljne organizacije oglasijo. Splošno združenje za gozdarstvo svetuje, da pošljejo pripombe na ta člen neposredno na SIS za elektrogospodarstvo SRS.

Vetrolom v NDR

Letos je prišlo v NDR do katastrofalnega vetroloma, v katerem je padlo 6 mio m³ lesa. Nemci iščejo pomoč po vsem svetu. Ponujajo kompletne aranžmaje od poseka do nakupa pa tudi delne. V Sloveniji se nihče ni odločil, čeravno s takšnimi deli nismo brez izkušenj, saj smo pred leti že pomagali v Švici in v Avstriji v podobni naravni nezgodi.

Ob tem, ko moramo letno uvoziti skoraj 1 mio m³ lesa, tudi takšnega iz sredine Afrike se zdi, da po krivici odklanjamo takšno prilžnost. Združeno gozdarstvo Slovenije skupaj s Tovarno celuloze in papirja Đuro Salaj iz Krškega, bi verjetno lahko organizirala podjetje za eksploatacijo v NDR. V negativni lesni bilanci, ki nas pesti že nekaj let, bi takšen aranžman lahko mnogo koristil.

Disciplinirano gozdarstvo

Septembra so na Splošnem poslovnem združenju za gozdarstvo ugotovili, da v devetih mesecih še nobena gozdnogospodarska organizacija v Sloveniji ni kršila resolucijskih in zakonskih določil o porabi družbenih sredstev, ki veljajo za letošnje leto.

Stara resnica je, da smo gozdarji vedno do pičice izpolnjevali vse dogovore in vse druge družbene normative. Velikokrat smo tudi ugotavljali, da smo se vedli zelo »nesodobno« ob dejstvu, da so druge stroke in dejavnosti revnale tako, kakor jim je najbolj koristilo. Tudi tokrat nekateri ravna jo sebično in po svoje, pa še vedno nismo nič storili, da bi preprečili takšne nesolidarne postopke. Ali bo torej kdo lahko zameril, če vprašamo, ali je prav, da se znotraj delavskega razreda tolerirajo privilegiji, ki dajejo možnost eni skupini delavcev, dobiti več na račun dela druge!

Kje sta volja in korajža

Skupščina Splošnega združenja za gozdarstvo je na svoji drugi seji ponovno ugotovila, da gozdarstvo (velja zlasti za nekatera gozdna gospodarstva) ravna in načrtuje nedopustno neambiciozno. Odklanja vse možnosti za hitrejšo razširjeno reprodukcijo. Ta ugotovitev velja zlasti za srednjeročne načrte.

V ta sklop problemov spada tudi vprašanje rezerv v drobnem lesu listavcev. Medtem ko so raziskave, ki temelje na eksaktnih operativnih podatkih pokazale, da imamo precejšnje količine takšnega lesa, ki ga ne izkoriščamo, pa nekateri to ugotovitev odločno odklanjajo.

Očitno imata oba problema iste korenine.

Računalniška utesnjenost

Slovenijgrška LESNA (vključeno je tudi Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec) je bila doslej kot večina slovenskih gozdnih gospodarstev članica gozdarske družine, ki je koristila zmogljivosti republiškega računalniškega centra. Letos pa se je odločila za osamosvojitve. Tako je že naročila svoj lastni računalnik tipa DELTA, ki stane skupaj s pripravo prostorov 3,5 st. milijarde din. Zmogljivosti, do katerih je imela pravico pri Republiškem računalniškem centru, niso več zadostovale, zato je morala iskati novo rešitev. Dobava bo končana do sredine 1981. leta in do takrat bodo izvežbali tudi računalniško posadko.

Ali je res vedno manj možnosti

Odbor za gojenje, varstvo in urejanje gozdov pri Splošnem združenju za gozdarstvo Slovenije je prekinil z maratonskimi razpravami in prizadevanji, kako urediti in preprečiti vedno večje škode, ki jih povzroča divjad. Kaže, da so izčrpali vse možne oblike urejanja tega problema, zato so sklenili o problemu obvestiti javnost; sledili so 3 (!) članki v strokovnih in dnevnih časopisih.

Posebna skupina strokovnjakov je problematiko strnila v razglas, ki so ga poslali predsedniku skupščine Splošnega združenja in predsedniku izvršnega odbora iste organizacije.

Torej tisti, ki se upravičeno potegujejo za rešitev tega problema, še vedno niso potegnili ostrih potez (v sedanjih razmerah niti ne bi prispevale k rešitvi!), žal pa tudi lovci (razen izjem) po strokovni strani niso storili veliko, da bi se problem omilil. Vso problematiko še vedno rešujejo na osnovi osebnih odnosov do problema, ali celo na osnovi takšnih ali drugačnih odnosov med gozdarji in lovci.

Praktično delo

Priljubljen izrek — Teorija brez prakse je kakor kolo brez akse — je rodilo spoznanje, da je le kombinacija obojega, teorije in prakse, tisto znanje, ki resnično zagotavlja napredek. Niti praksa niti teorija sama načeloma nimata prednosti. Eno ne more brez drugega!

To pravilo dosledno upoštevajo tudi organizatorji šole za gozdarje v Postojni, ki so skupaj z gozdarji na Gozdnem gospodarstvu Novo mesto, pripravili 1. in 2. letniku 10-dnevno terensko delo iz gojenja gozdov. Obžetev, nega letvenjaka in gošče, uravnavanje zmesi so učenosti, ki so jih presajali iz šolskih klopi v naravo.

Vrednost takšnega dela pa je še dosti širša od povezovanja teorije in prakse. Mladim gozdarjem ob takšnih prilikah »zadiha« z gozdom in z gozdnim delom. In zavest se jim vceplja pripadnost in spoznavajo bodoče soderavce. Takšno »vživljanje« ima izrazito socialno vrednost, že v času šolanja oblikuje mladega človeka v gozdarja in ne zgolj v absolventa.

Zmanjkalo je strupa

Navadili smo se že, da smreka ne bo preživela, če vsako jesen ne bo premazana

s strupom. Letos pa je tudi za ta »zdravila« zaškripalo, tudi ta namreč uvažamo. Tako se je odbor za gojenje, varstvo in urejanje gozdov pri Splošnem združenju za gozdarstvo že poleti spoprijel z nevarnostjo, da ostanemo letošnje jesen brez CERVACOLA, ki je bil doslej najučinkovitejši zaščitnik mladih drevesc pred divjadjo. S kemičnimi tovarnami so pripravljali nov preparat, ki bi CERVACOL nadomestil. Zadnji hip pa je tovarna dušika Ruše sporočila, da bo uvozila 25.000 kg CERVACOLA in da bo le-ta že 1. 10. 1980 v prodaji.

Problem je kratkoročno sicer rešen. Vsi pa napovedujemo, da bo stabilizacija trajala še nekaj let. Ali ne bi bilo potemtakem vseeno dobro, če bi nadaljevali z razgovori, kako doma izdelati nekaj podobnega kot je ta priznani preparat.

Prihaja čas, ko bomo zavest dokazovali samo z delom.

(Dolenjski gozdar).

Gozdarski vestnik dodaja:

Po načelu delitve dela bo še vedno dovolj tistih, ki bodo delali z jezikom.

Alli drva nadomeščajo druge vire energije

Letos smo v sredstvih javnega obveščanja večkrat prebrali, da gozdarji ob tako kritičnem času preskrbe z gorivi, niso najbolje izpolnjevali svojih nalog. Češ: morali bi razumeti težak položaj in ponuditi več drv za kurjavo, namesto, da jih prodajajo kot surovino za predelavo, ali jih celo izvažajo.

Novomeščani so hitro reagirali in zapisali: lani so v 1. polletju prodali 16.600 prm., letos pa v istem razdobju le 19.000 prm kljub zadostni stalni ponudbi. Podobno je v Kočevju in v Ljubljani. Ali je potemtakem očitek upravičen? Sicer pa roko na srce: stiska z oljem in premogom bi morala biti zares huda, da bi centralne kurjave zamenjali spet za gašperčke, kraljice peči in drugo energijsko muzejsko šaro.

Za leto 1981 bo
naša revija spet
pripravila koledar.
Slike in vsebina
bodo posvečene gozdnim
zdravilnim rastlinam,
ki jih naši ljudje
uporabljajo že stoletja
in ki so čedalje popularnejše
tudi v današnjem času

KOLEDAR 1981

Fotografijam bodo
dodana tudi kratka
navodila za uporabljanje,
kar bo zlasti zanimivo
za naše kmete.
Zato vabimo vse TOK in
TOZD gozdarstva, da računajo
na to novoletno
priložnost